

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Ineratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pereče vprašanje našega stanu.

(K resni besedi tovarišicam.)

Tovariš H. je napisal članek v opomin učiteljicam. Poziva jih k obilni udeležbi pri samoizobraževalni akciji, poziva jih k marljivemu izvenšolskemu delovanju, prigovarja jim naj se v organizaciji številneje udeležujejo.

Tov. H. mi je govoril prav iz srca. Premnogokrat smo že tovarišice pozivale k intenzivnejšemu udeleževanju v organizaciji in delu izven šole. Ustanovilo se je »Društvo učiteljic« za namenoma, da vzgaja, navdušuje in vodi tovarišice. Odzove se jih vabilu sicer lepo število, a to so vedno le ene in iste osebe, iste učiteljice, ki so pridne in marljive kakor čebelice, a več stotin jih stoji brezbržno ob strani in čaka, da jim izvojuje peščica drugih zaželene ugodnosti.

Morda bode zdaj pomagalo, ko je sprejel govoril tovariš. Morda bode enkrat prišlo spoznanje, ko je pribito dejstvo, da je naš učiteljic v organizaciji 1800, a tovarišev 900! A kako izgleda naše sodelovanje in kakšne so volitve! Udeležbe se sicer tovarišice v lepem številu skupščin, a le nerade se dajo izbrati za delegatke, ker morajo pozorno slediti razpravam in doma poročati. Raje gredo tja radi zabave, razprave so postranska stvar. Na pokrajinski skupščini v Celju sem pregledala imenik delegatov, izmed približno 110 upravičenih volilcev je bilo 10 učiteljic. Tedaj je bilo zastopanih 1800 članic z desetimi volilkami! Porazno razmerje, o katerem sem previdno molčala...

Mnogo sem že premišljala o vzrokih indolence, ker šele, ko spoznamo vzroke, lahko odpravimo nedostatke. Zato se pogovorimo enkrat o vzrokih, zakaj so učiteljice take, kakršne so.

V prvi vrsti je pač kriva tista ozko srčna vzgoja na ženskih učiteljskih. Dekletom se natrpa kolikor mogoče teoretičnega znanja v glavo. Pri študiranju so zelo marljive, pridobijo si mnogo učne snovi mehkično, a ne vadi se jih misliti, sklepati in spoznavati vsakdanji svet ter njega socialni ustroj. Tako pridejo za življenje popolnoma nepripravljene v službo. Usoda jih naenkrat vrže iz udobnega razmerja v kruto vsakdanjost, v samoto, v čisto nepoznane razmere. Marsikatera že pri prvem boju omaga, marsikateri je prvi korak stre peruti poleta in navdušenja, marsikatera pade iz visokoletečih načrtov na grda umazana tla in se ne vigne več. O, dalo bi se mnogo govoriti!

Dalje je kriva nedelavnosti njena politična brezpravnost. Žena, ki se celo življenje sama vzdržuje, ki druge poučuje in vzgaja, ki bi lahko vodila po svoji izobrazbi žensko celega okolja — je ravno tako politično brez vseh pravic kakor zadnja dekla. Verjemite mi, ako bi imele učiteljice kot državljanke svoje pravice, svojo odločevalno besedo, pa bi bile tudi popolnoma drugačne v svojem javnem delovanju!

Tako pa niso vzgojene za javno delovanje, ampak se jih nalašč pusti v tem oziru v nevednosti, zato pa tudi ne morejo pomagati one prirojene ženske boječnosti, ki si ne upa nastopati v javnosti; tam govoriti, oporekati, kritizirati, debatirati in mase za se pridobiti!

Ženska, ki nastopa javno, mora imeti razum razuma še mnogo poguma. Ravno toliko ga ji je treba kakor vojščaku, ki gre v boj, ker tudi ona mora premagati vse predsodke svojih sovrstnic in še moških povrhu. Saj pravi neka nemška pisateljica: »Razum na žena ima nešteto sovražnikov — same nerazumne moške.« Vsaki ženi pa za nastop ni prirojen tak pogum, zato raje ostane doma v ozkem krogu svoje družine — ali v svoji majhni sobici, če je neomogućena in tam kaj deluje tiha in skromna premnogokrat več dobrega, kot če bi jo videl in hvalil ostali svet.

Pri mladih učiteljicah ne moremo gledati izvenšolskega delovanja še mnogo pričakovati in zahtevati, ker jim manjka življenske skušnje in ugleda; ker so pri samostojnem gibanju preveč izpostavljene hudim jezikom — in ker imajo druge interese. Vendar se ta doba prebudi. Mladost je ona napaka, ki žal gine od dne do dne. Pride resnejša doba v življenju učiteljic, ko ima več življenskih izkušenj, več trdne volje, več resnosti in ko si je z nadaljnjo samoizobrazbo pridobila več znanja — in ugleda. Zdaj bi lahko postavila svoje moči za delo v organizaciji in izven šole. Vendar žal je naša država taka, da ravno najboljšim izmed učiteljic, to je ženam in materam reže mačehovski kruh s polovičnimi dnevniciami ter jih oškoduje mesec za mesecem s težkimi fisočaki. In vendar imajo te žene največ izkušenj iz življenja, kot žene, kot matere in gospodinjice bi lahko s svojimi nasveti poučevale ostali ženski svet v vsem, kar je potrebno

za srečo družine. Tako pa se poročenim učiteljicam z zapostavljanjem, z borno plačo jemlje veselje do izvenšolskega dela.

Premnogokrat odvrne učiteljice tudi taktnost od javnega nastopa. Le nerada na vasi konkurira v vplivu na javnost s svojimi tovariši ali celo s svojim možem. Takt na žena bode vedno čuvala ženskost, skušala s spretno sugestijo vplivati na moški razum ter drugače vedno preupstila možem inicijativo v odločevanju. Taka je stoletna navada in žal smo še premalo moderne, da bi jo prelomile. A tudi moškimi bi ne bilo prav.

Dalje moram v opravičbo tovarišice še eno dejstvo ugotoviti. Učiteljice so v šoli premnogokrat prezaposlene. Po večini so odslovili učiteljice ženskih ročnih del in vsa ta pouk so morale prevzeti učiteljice, tudi v razredih svojih tovarišev. Tako, da učiteljice pridejo zmučene iz šole, iščejo počitka in razvedrila; ne veseli jih več kako drugo delo.

Predbaci se učiteljicam nedelavnost v organizaciji. Ali pa se je kedaj organizacija pobrigala jih pritegniti k delavnosti? Nasprotno! Učiteljice, ki hočejo intenzivno delovati v organizaciji, morajo mnogo pretrpeti predno se jih upošteva. Skušnje govorje dovolj. Ravno tako se vse vzame samo z moškega stališča. Upošteva se malokdaj kaka dobra misel, ki pride od ženske strani.

Sklepi pokrajinske skupščine v Kranju.

Za realizacijo celjske deklaracije. — Važni sklepi za gospodarsko ojačenje organizacije in stanu. — Naše materialno pravne zahteve. — Sprejeta izjava za popolno stanovsko edinstvo, medsebojno tovarištvo in strpnost.

Ob sklepu poročila o slajno uspeli pokrajinski skupščini poverjenstva v Kranju, ki je začrtala globoke brazde nacionalnega dela učitelstva, nove epohe v zgodovini učiteljskega stanu, t. j. popolnega povratka k narodu, prinašamo še ostale sklepe, ki jih je sprejela skupščina poleg že objavljenih — na predlog poedinih odsekov:

I. Odsek za teme. Poročevalec tov. Jože Pahor:

K realizaciji celjske deklaracije.

Iz referata o delovnem programu predlagamo delegaciji:

Realizirajmo celjsko deklaracijo:

1. z reformo društev.
2. z veliko samoizobraževalno akcijo, in
3. z reformo osnovne šole.

1. V društvih je dvigniti stanovsko zavest, zato naj bodo zborovanja smotrena, naj imajo enoten spored in program za vse poslovno leto, kakor ga podrobno določi poverjeništvo v smislu centralizacije vsega organizacijskega udeleževanja. Delegacija daje poverjenstvu v tem oziru polno moč, poziva ga, da vrši nad društvenimi zborovanji dosledno kontrolo, obenem odklanja vsako vplivanje javnosti na organizacijsko vodstvo.

2. V društvih je uvesti obširno samoizobraževalno akcijo. V to svrhu:

- a) se ustanovi za vse poverjeništvo Ljubljana osrednji izobraževalni odbor, ki naj ga imenuje poverjeništvo,
- b) društveni odbori poslujejo kot okrajni samoizobraževalni odbori,
- c) v društvih se snujejo samoizobraževalni krožki,
- d) priredi se vsakoletni izobraževalni tečaj za vse poverjeništvo.

Cilj samoizobraževalnega dela je v splošnem modroslovno in družboslovno spoznanje ter strokovno pedagoško poglobljenje, v posebnem pa reforma osnovne šole z ozirom na gospodarske in socialne razmere ljudstva.

Poverjeništvo skrbi, da se izvedejo vsa podrobna navodila osrednjega samoizobraževalnega odbora po društvih.

Delegacija dovoljuje potrebna sredstva, da se akcija izvede.

Samoizobraževalno delo naj vzgoji organizatorje stanu in naroda v pravem, gospodarskem in kulturnem pogledu.

3. Pedagoški in šolsko organizatorični učinek vsega samoizobraževalnega dela bodi reforma osnovne šole v smislu delovne šole na kmetih in v industrijskih središčih. V delovni šoli na kmetih bodi ves pouk urejen na podlagi zemljedelstva po praktičnih življenjskih potrebah. Ves ta pouk pa mora biti usmerjen tako, da vsebuje vzgojne vrednote in ustvarjanju pravnega človeka.

O našem tisku.

1. Poverjeništvo se da najširši mandat za izvedbo vseh smernic danih v referatu o »Našem tisku« in se mu naroči, da s sodelovanjem uredništva »Učit. tovariš.«, »Popotnika« in »Zvončka« določi vso podrobnejšo izvedbo.

2. Delegacija skleni ustanovitev »Mladinske Matic« s pravilnikom in programom, ki je bil sprejet v odseku za teme in pooblasti ožji sovset, da izvoli začasen odbor za vodstvo podjetja.

3. Delegacija smatra za uspešno delovanje »Slov. Šol. Matic« potrebno, da se pravila presodujejo v tem smislu, da bo ves odbor bival na sedežu društva ali v taki bližini, da se lahko redno udeležuje sej, ker si drugače programatičnega izvrševanja njene naloge ne moremo predstavljati. Odboru S. Š. M. se sporoči ta želja.

Ampak brezbržno se dene na stran, da zagleda zopet beli dan čez nekaj časa kot ideja kakega tovariša. Potem je pa dobra. Navedla bi lahko primere. Istotako je z našimi organizacijskimi ustanovami. Ali se pri njih misli na učiteljice. N. pr. zbira se za Učiteljski konvikt in Učiteljski dom. Mnogo prispevkov tovarišice je med njimi, ki ne bodo imele tamkaj potomcev. Zanimanje za to ustanovo bi se pa prav lahko v obilnejši meri zbudilo med učiteljicami. Mnogo je starejših učiteljic, ki se boje starosti brez svojcev, brez družine, ko stopijo v pokoj. Vi tovariši imate žene, otroke in vnukke, njim preti samotna starost brez nežne brige. Priplopite Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu nekaj sobic, kjer bi zaslužne učiteljice na starost imele svoj dom, za katerega bi celo življenje rade prispevale. Tje se po upokojitvi potem priselijo in konvikt pridobi marljive delavke, ker gotovo bi se še potem tudi v Domu na ta ali drugi način udeleževale, morda celo brezplačno.

K sklepu se tov. H. še enkrat zahvalim za njegovo pobudo in opomin učiteljicam. Dal Bog, da se njegove besede upoštevajo! Številnejša udeležba žensk v organizaciji bodi ublažila nasprotstva, izravnala ekstremnosti, oživela prisrčnost in tovarištvo, tako bomo koristile celemu našemu stanu.

Marija Godec.

O preobsežnosti društev.

Poverjeništvo naj misli in ukrepa glede društev, ki so preštevila in bi bilo potrebno, da se razcepijo v dvojce ali več manjših v svrhu boljšega poslovanja.

Poverjeništvo naj da inicijative, kjer se predlog lahko izvede.

O manifestacijskem zborovanju.

Delegacija skleni v skladu z določili št. 25 pravil UJU in poslovnika, da naj odpade odslej ob priliki delegacijskega zborovanja pokrajinskih skupščin manifestacijsko zborovanje in naj se vrši to po sklepu ožjega sosveta le tedaj, če je dana za to posebna prilika in potreba.

O učiteljskem naraščanju.

V Ljubljani in Mariboru naj se ustanovi za učiteljski naraščaj odsek, ki je odgovoren za to, da se naraščaj vzgaja varen pred zastupljanjem političnih strank, ki mladino brez prave duhovne podlage politično opredeljujejo pred vstopom v življenje.

II. Gospodarski odsek: Poročevalec tov. Rado Grum.

Naš gospodarski program.

Delegacija VII. pokrajinske skupščine UJU — poverjeništvo Ljubljana

smatra čim tesnejšo koncentracijo vseh gospodarskih sil učitelstva kot nujno in neodloljivo nalogo svojega stanovskega Uduženja. V to svrhu ugotavlja delegacija potrebo, da bodi vsak član stanovske organizacije obvezno tudi član našega osredotočenega gospodarskega zavoda.

1. V izvršitev gospodarske koncentracije se izvoli v pomoč poverjenstvu »gospodarski svet«, obstoječ iz štirih na delegaciji izvolivih članov poverjenika kot predsednika sveta in zastopniki vseh stan. gospodarskih ustanov. Gospodarski svet vodi svoje posle avtonomno, pritegne k delu gospodarske strokovnjake ter je za svoje delo odgovoren širjemu sosvetu in delegaciji.

2. Gospodarski svet izvede v šolskem letu 1927/28 programatično propagando po vseh učit. društvih, proučiv v zvezi s prizadetimi učit. gosp. organizacijami možnost koncentracije, izdelaj pravilnik in poročaj društvom redno o stanju razgovorov in propagande.

3. Poverjeništvo skrbi, da društva sledijo v vprašanju propagande striktno navodilom gospodarskega sveta.

4. Iz tehničnih in gospodarskih ozirih se ukinejo mesečni naročniki posameznih števil »Zvončka« in se uvede samo najmanj četrletna naročnina v naprej.

III. Odsek za predloge: Poročevalec tov. Čopič.

Pravno-materialne zahteve.

1. Ukinejo naj se:

a) § 333 fin. zak., ki predvideva 35 letno službo in se vpostavi prvotno, besedilo § 139 čin. zak.

b) § 301 fin. zak., ki določa, da se 15% povšek šteje v penzijo šele pri 35 letih efektivne službe in se zopet vpostavi prvotno besedilo § 31 čin. zak.

c) § 307 alineja 1, ki potrjuje nadaljnje odtegtaje od draginskih doklad in se vpostavi prvotni sklep min. sveta z dne 17. IV. 1924, objavljen v Služb. Novinah od 19. IV. 1924, br. 901.

d) § 303, ki ukinja brezobvestna posojila po § 123 čin. zak. in zadnjem odstavku § 137 čin. zak., ki določa za 10 let povišano penzijo za v službi poškodovane in za službo nesposobne uslužbenke.

d) § 302, ki določa pravo na penzijo po 15 sl. letih in se zopet vpostavi § 140 čin. zak.

e) § 329, ki predvideva ustanovitev pok. fonda za vdove in sirote, ker smatramo to za novo obremenitev drž. uslužbenstva, ki jo ne prenese. To breme naj nosi v bodoče država.

f) § 137, ki ukinja postopoma III. in IV. letnik višje ped. šole v letih 1927/28.

g) § 297, ki predvideva pravo na pokojnino po novi skupini, če je uslužbenec prebil v tej skupini vsaj 1 leto.

2. Izvedejo se naj:

a) § 330 fin. zak. glede na prevedbo kronskih upokoencev na dimarske.

b) § 326 glede na revizijo čin. zak. in uredbe o razvrstitvi ob soudeležbi zastopnikov uradniške organizacije.

3. Izvedejo se naj čimprej opravičene zahteve:

a) Izplačilo dolžnih razlik, selitvenih stroškov i. dr. zaostankov iz partije 55.

b) Izjednačenje poročenih učiteljic z neporočenimi.

c) Ureditev brezplačnega lečenja v bolnicah in zdraviliščih in tudi brezplačne oskrbe svojcev.

d) Podaljšanje stanovskega zakona.

e) Enoten okvirni šolski zakon za celo državo na osnovi predlogov učiteljskega organiziranega v UJU.

f) Da se upošteva v penzijskem fondu, ki se ustanavlja, nezakonska deca.

g) Uradno pozvani, naj dobe takse prosto zdravniško preiskavo.

h) V osnovnih šolah se naj odpravi vsako kolkovanje izpričeval, izkazov in odpuštnic.

i) Za prijave nenadnega obolenja do 7 dni se naj ne zahteva kolka.

j) Tovarišem, ki so zaposlili za državljanstvo, se naj prošnje takoj rešijo, da preidejo lahko v službeno razmerje.

k) § 100 čin. zakona se naj pri učitelstvu ne izvaja, ker ni povoda z ozirom na službeno razmerje v poslih, kakor so ti dani pri drugih skupinah uradnikov.

Tudi je praksa pokazala, da delovanje sorodnikov na isti šoli nima kvarnih posledic za šolstvo in na drugi strani slabe gospodarske razmere silijo učitelstvo, da živi v skupnem gospodarstvu, se prosi min. prosvete, da izvajanje gori omenjenega člena za učitelstvo omili.

k) Za učiteljice naj velja enakopravnost pri vsakih volitvah v razne korporacije n. pr. disciplinski sodišče itd.

l) Zahtevamo da se zastopniki v namestilne komisije ne imenujejo, ampak volijo po učitelstvu.

m) Pokrajinska skupščina se izreka za najenergičnejše ukrepe, da se čimprej izplačajo nadzornikom potni stroški.

Da se omogoči nadzornikom redno nadzorovanje v smislu predpisov, je nujno potrebno, da prejemajo nadzorniki za svoja potovanja redno in pravočasno potne stroške. V ta namen naj nadzorniki pri sestavi potnih načrtov napravijo istovrstno proračun stroškov za izvršitev v načrtih predvidenih potovanj za določeno šol. leto.

Po teh proračunih naj pristojna oblast vnese v drž. proračun višino vseh v proračunih izkazanih zneskov v postavko »potni stroški za nadzorovanje«.

Iz tega v drž. proračunu odobrenega kredita, naj pristojna oblast nakaže nadzorovalnemu organu pred vsakokratnim potovanjem v načrtu in proračunu predvideni znesek kot predjem proti naknadnemu obračunu.

Proti kvarnim zakonskim uredbam in odlokom.

II. Ko je slovensko učitelstvo, organizirano v UJU, ob raznih prilikah manifestiralo za enotno državno šolo in šolsko zakonodajo, si je to enotnost predstavljalo tako, da se vse šolstvo izgradi organsko po enotnih pedagoških, državnih in socialnih vidikih, v skladu s potrebami življenja in prilikami in državi.

Odločno pa je odklanjalo in odklanja vse tendence in poizkuse pretrane, samo zunanje, mehanične unifikacije šolstva brez ozira na različne prosvetne razmere države; zakaj tako unifikacijo smatra s pedagoškega stališča kot skrajno reakcionarno in izvedljivo le na škodo razvitejšega šolstva.

Zlasti smatramo kot absolutno nemogoče, da bi se vprašanje šolske obveznosti rešilo zakonodajnim putem z enotno formulo za vse pokrajine enako, ker bi to imelo za neizogibno posledico skrajšanje šolske obveznosti v naprednejših pokrajinah.

S posebnim povdarkom protestiramo proti vsaki nameri, da bi se določbe v zakonski šolski obveznosti, ki so temeljne določbe vsake šolske zakonodaje, izpreminjale z ministrskimi dekreti in zato izjavljamo, da se bomo proti vsakemu nameravanemu skrajšanju šolske obveznosti borili z vsemi dopustnimi sredstvi; zakaj tako skrajšanje smatramo za kulturni škandal in za katastrofo slovenskega šolstva.

Zavedajoč se nevarnosti, ki nam grozi v tem oziru, pozivljamo naše centralno vodstvo, da stoji čuječe na straži, in odvrne pravočasno vsako pretečo nevarnost; zakaj vsaka popustljivost od njegove strani v tem oziru, bi lahko omajala našo vero v moč in pomen naše skupne organizacije. Z vsa energijo se naj zavzame naše centralno vodstvo tudi za to, da se važne ministrske navedbe, ki segajo globoko v ustroj šolstva in naših pravnih razmer, ne bodo izdajale brez najtehtnejšega prevdarka in brez sodelovanja naše organizacije ter poklicnih upravnih strokovnjakov iz vseh pokrajin.

2. Gospod. minister prosvete se naproša, da odredi, da se njegova uredba o formiranju novih krajevnih šol. odborov točno in vestno izvrši povsod, tudi na verskih šolah v Prekmurju. V tej uredbi vidi učitelstvo Prekmurja korak k izboljšanju šolstva v Prekmurju.

3. Za vzgojo v pravem oziru je treba spoštovanje zakonov. Da bodo to mogoče, mora imeti učiteljstvo samo zavest, da so zakoni nekaj stalnega. Učiteljstvo pa ne more imeti tega zaupanja, ako se mu jemlje, če zakonito pridobljene pravice z vsakim finančnim zakonom.

Prosvetno-šolske zahteve.

1. Učiteljstvo, včlanjeno v UJU, pov. Ljubljana, protestira proti odloku min. prosvete z dne 26. III. 1927, br. 20.600, ker ga smatra kot žalitev celokupnega učiteljstva. V skladu z zgodovinskimi dejstvi so prosvetne prilike posameznih teritorijev in njih delov tako različne, da je vsako posploševanje, nevdržnih slučajev, krivično. Apeliramo na min. prosv., da energično in dosledno zatre nedopustne pojave, a da čuva zaslužen ugled ostalega učiteljstva.

2. Učiteljstvo, včlanjeno v UJU, pov. Ljubljana izjavlja

a) da zbiranje prispevkov med šolsko mladino ne spada v učiteljev delokrog, ker ni utemeljeno v nobenem zakonu;

b) da vpliva kvarno na učiteljev ugled;

c) da ustvarja v narodu ostro kritiko in nevoljo napram učiteljstvu in prosvetni upravi;

d) da kratki tako zbiranje pouku in vzgoji namenjeni čas;

e) da je to nezdrav pojav, ki mora definitivno nehati čimprej.

Iz tega sledi, da zavzemata učiteljstvo in narod napram nabiralnim akcijam vedno ostrejša stališča.

Zato apeliramo na prosvetno upravo, da v bodoče vsak tak poskus energično zavrne, pa naj pride iniciativa od kogarkoli.

3. Učiteljstvo, včlanjeno v UJU, pov. Ljubljana, prosi min. prosvete, naj omeji razne proslave na minimum, ker

a) često presegajo otrokovo duševno zrelost;

b) odtujujejo šolo njenemu pravemu namenu.

Višje pedagoške šole.

Razvoj modernega šolstva je zahteval, da so skoro v vseh modernih državah upoštevali željo učiteljstva po višji izobrazbi in dovolili učiti vstop na univerze, ali pa ustanovili posebne pedag. šole ali akademije. Tudi pri nas se je sledilo vzgledu in ustanovilo dve visoki pedagoški šoli: toda s finančnim zakonom za leto 1927/28 sta se faktično obe uknili z motivacijo štednje.

Potrebe osnovnega šolstva in splošne narodne prosvete zahtevajo, da se visoke pedag. šole obdržijo v polnem dosedanjem obsegu z vsemi dosedanjimi pravicami za učiteljstvo in še izpolnijo s potrebnimi instituti za eksperimentalno psihologijo in pedagogiko, da postanejo žarišče znanstvenega prosvetnega dela.

Učiteljstvu pa naj se nudi finančna možnost, da se posveti študiju na višji ped. šoli.

Letno bivanje učiteljstva na morju.

1. Prisvojiti si hočemo svojo učiteljsko kolonijo na morju, katero bi zasedli izmenoma vsake počitnice.

2. Spoznavati hočemo našo državo sistematično pod strokovnim vodstvom.

3. Da zgoraj navedeno res izpolnimo in proširimo na vse učiteljstvo, je naša želja v korist vsega učiteljstva, da v prihodnjem šol. letu dobimo odmev še večji kot je sedaj; in hočemo in želimo, da pokaže učiteljstvo večji interes za Fer. Savez, kar bo le v korist učiteljstvu samemu.

Administrativne zadeve organizacije.

1. Predloge, ki jih pošiljajo posamezniki ali pa učit. društva na pover. UJU v Ljubljani, naj pišejo le-ti tako, da dobi vsak predlog svoj poseben list; in tudi ta list naj se popiše samo na polovici ene strani, da se olajša s tem delo urednikom in korektorjem predlogov; vsak predlog naj ima tudi označbo, ali spada v gospodarski, tiskovni, pedagoški, pravni odsek itd.

2. Predlog tov. J. Kislingerja, šol. uprav. v Laškem, da naj se vršijo volitve v načelstvo in nadzorstvo UJU pri prihodnji skupščini po njegovem volilnem načrtu. (Izšel v Učit. Tov.)

Izjava, sprejeta na pokrajinski skupščini v Kranju.

Smo za popolno stanovsko edinstvo in izražamo željo, da izstopiši tovariši vstopijo zopet legalnim putem v UJU, ter izjavljamo:

»Zgodovina našega stanu je skozi desetletja zgodovina brezpravnosti in prepogosto tudi bede. Neodvisnosti stanu nismo dosegli niti s požrtvovalnim, nesebičnim delom v šoli in med ljudstvom, niti ne s stanovsko organizacijo.

Tudi danes še niso utihli odmevi nekdanjih borb v naših vrstah. A čas je, da končamo ta boj za interese drugih proti našim interesom, proti koristim stanu, šole in naroda.

Ugotavljamo, da je današnja delegacija prežeta z dobro voljo in željo, likvidirati čim prej vsak spor v učiteljskih vrstah v smislu popolnega stanovskega edinstva brez ozira na izvenstanovsko opredelitev in upamo na slično razpoloženje pri vseh prizadetih. Smo za sorazmerno uveljavljanje vseh pozitivnih sil v smislu organizacije, ki je ne bomo nikdar pustili zlorabljati, tudi na njenih vodilnih mestih! Bodimo strpljivi v stvareh, kjer ne moremo biti edini, in ščitimo skupno skupne interese proti vsem in proti vsakomur! Okrepimo stanovsko organizacijo do najvišje mere in omogočimo poslednjemu v stanu, da prispeva in pomaga po svojih močeh v doseg tega cilja! Dvigamo moralno in umsko ves stan in približajmo se našemu ljudstvu, ker je le v tem rešitev nas samih in rešitev naroda!

Zivelo edinstvo slovenskega in jugoslovenskega učiteljstva!

Kranj, 6. julija 1927.

Podpis.

Učiteljski izobraževalni tečaj UJU v Ljubljani.

Podpisano poverjeništvu javlja vsem prigašencem, da se vrši izobraževalni tečaj v dneh od 25. do 30. avgusta 1927 po sledečem sporedu:

1. V četrtek 25. avg.: Organizacija učiteljske samoizobrazbe.
2. V petek 26. avg.: Nравstvena vzgoja.
3. V soboto 27. avg.: Kmetška delovna šola.
4. V nedeljo 28. avg.: Družabni izlet.
5. V ponedeljek 29. avg.: Vzgoja mladine in organizacija kmetijskih in gospodinskih tečajev.
6. V torek 30. avg.: a) Izvenšolsko delo učiteljice.
b) Priprava učiteljice za izvenšolsko delo.
c) Metoda izvenšolskega dela učiteljice.

Podrobna navodila priobčimo v Učit. Tovarišu 18. avgusta 1927.

Udruženje jugoslovenskega učiteljstva — poverjeništvu Ljubljana,

dne 2. avgusta 1927.

ANDREJ SKULJ, poverjenik.

JOSIP KOBAL, tajnik.

Program za VII. glavno skupščino Udruženja jugoslov. učit. v Skoplju

dne 19. in 20. avgusta 1927 v dvorani Sokolskega doma.

Razpored A. Predhodni posli za skupščino 18. avgusta (četrtek).

I. Seja glavnega odbora UJU

v dvorani »Prosvetnega doma« od 3.—5. ure popoldne.

Dnevni red: 1. Poročilo izvršnega in glavnega odbora. 2. Predlogi za skupščino. 3. Sporazum o delu na konferenci delegatov.

II. Konferenca glavnega odbora in delegatov učiteljskih društev

ob 5. uri popoldne v dvorani »Prosvetnega doma«.

Dnevni red: 1. Otvoritev konference in oddaja pooblastil v smislu čl. 14. pravil UJU in čl. 17. poslovnika. 2. Sporazum o politvah zapisnikarjev, overovateljev zapisnika in delegatov v odbore. 3. Razgovor o delu na skupščini.

B. VII. glavna skupščina 19. avgusta (petek).

1. Otvoritev skupščine ob 9. uri popoldne v dvorani Sokolskega doma.

2. Volitve potrebnih odsekov, zapisnikarjev in overovateljev zapisnika.

3. Pozdravi.

4. Poročilo o delu glavnega in nadzornega odbora.

5. Proračun Udruženja za l. 1927./28.

6. Predlogi, ki jih obravnava skupščina.

7. Poročilo verifikacijskega odseka.

8. Program naše organizacije v bodočnosti. Poroča Bor. D. Josimović, učitelj v Šabcu.

9. Obči pregled naših prosvetnih razmer in njihovo izboljšanje. Poroča Nik. Gašič, učitelj iz Mostarja.

Popoldne bodo delali samo odseki.

5. Uredništvo »Južnega pregleda« pripravlja v počaščenje skupščine knjigo, ki bo vsebovala pregled življenja v Skoplju in Južni Srbiji. Učiteljstvu knjigo toplo priporočamo.

6. V Skoplju je mnogo znamenitosti. Za vodstvo udeležencev skupščine po mestu je osnovan poseben odbor. Kdor se zanima za znamenitosti mesta, naj se javi temu odboru na postaji.

7. Seja glavnega odbora UJU in predkonferenca delegatov se vrši 18. avgusta v dvorani »Prosvetnega doma«.

Vse udeležence opozarjamo še na sledeče: Vsak učitelj, ki reflektira na brezplačno prenočišče (v šolah), mora vzeti s seboj odejo in blazinic.

— Brzi vlaki v Skopje in nazaj. Iz Ljubljane odhaja ob 20. oziroma ob 9. V Beograd prihaja ob 8:35 oziroma ob 21:40. Iz Beograda odhaja ob 10:35 oziroma ob 23:40. V Skopje prihaja ob 23:51 oziroma ob 11:19. Iz Skopja odhaja ob 18:10 oziroma 5:15. V Beograd prihaja ob 6:00 oziroma 17:05. Iz Beograda odhaja ob 7:50 oziroma 18:30. V Ljubljano prihaja ob 20:47 oziroma 8:08. Iz Ljubljane se odpeljemo 17. avgusta z brzim vlakom ob 9. uri popoldne. Priporočamo vsem delegatom in udeležencem, da potujemo skupno. Skušali bomo dobiti poseben voz. Udeleženci iz mariborske oblasti naj uporabijo osebni vlak, ki odhaja iz Maribora ob 5:30 in prihaja na Zidani most ob 7:52. Tu presedejo na brzi vlak ob 10:05. Četrtna vožnja še ni dovoljena. Kakor hitro prejmemo »Uverenja«, jih razpošljemo delegatom in udeležencem.

UJU — pov. Ljubljana.

Splošne vesti.

— Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide dne 18. avgusta t. l., na kar opozarjamo vse naročnike. Iz tega ozira smo današnji številki dali prilogo. V današnji številki je moralo izostati tudi mnogo rokopisov zaradi tesnega prostora. V prihodnjo številko bomo skušali uvrstiti tudi ostala društvena poročila, ki jih dosedaj zaradi drugega nujnega gradiva nismo mogli spraviti v list.

— Redukcije razredov in premeščanje učiteljstva. V ljubljanski oblasti je bilo reduciranih, kakor je sedaj ugotovljeno, okrog 60 razredov in paralel, na razpoloženje je stavljenih 97 učiteljev, ker je bilo že prej okrog 37 učiteljev brez mest. Te dni so prejeli tovariši in tovarišice, ki so stavljeni na razpoloženje tudi deklete. Odločalo se pa je pri izbiri na poedinih šolah dokaj čudno. Razumljivo je, da država razpolaga z začasnimi učiteljstvom, ker ima po zakonu za to pravico, če ni mesta. Pri izbiri oseb, ki so stavljene na razpoloženje, se je pa kršil odlok ministrstva prosvete O. N. br. 38.489 od 10. junija 1927, ker so na poedinih šolah stavljeni na razpoloženje ne učne osebe, ki so dobile stalna službena mesta po razpisu, medtem ko so ostale učne osebe, ki so nameščene po členu 71., začasne učne osebe in celo mlajše. Kršila se je V. točka citiranega ministrskega odloka, ki odločno ščiti učiteljstvo, ki je do bilo službena mesta po razpisu. Iz tega ozira se morajo revidirati odloki o razpoloženju. Naš protest velja v tem oziru prosvetni upravi in ministrstvu prosvete, katerega jasna odredba je bila kršena. S takim postopanjem se ruši stalnost nameščenja po razpisu, ki je ena najdragocenejših pravic učiteljstva. Zato jo moramo čuvati! V kolikor je prejelo poverjeništvu dosedaj že avtentične podatke od poedinih slučajev, je vložilo proteste. Prizadeti tovariši in tovarišice naj pošljejo avtentične podatke takoj poverjeništvu, da interviramo še o ostalih slučajih. — Tudi glede redukcij razredov je poverjeništvu storiš korake za poedine šole, kjer zahtevajo posebne razmere (razredi za oddaljene itd.), da se ne okrne razredov in ne učiteljstva ter prejelo zagotovila, da se bo stvarne razloge upoštevalo. Ne more pa poverjeništvu intervirati za one slučaje, ki bi se dali še rešiti, ker organizirani člani, predvsem šolski uprav., niso dali poverjeništvu potrebnih podatkov na razpolago, na podlagi katerih bi isto lahko zadevo zagovarjalo. Za vsako borbo je potreba predvsem zavesti članstva in sodelovanja vsakega prizadetega poedince, ne pa golega zanašanja na vodstvo. Poverjeništvu stoji slejko prej na stališču, da je bila redukcija razredov v ljubljanski oblasti prenapljena, ker bi bilo treba počakati vsaj na začetek šolskega leta 1927./28., da se vidi porastek dece v poedinih razredih. Tudi bi bilo treba za tak korak vzeti širšo bazo. Podloga redukciji bi morala biti statistika večjih let, ne samo enega leta. Edino pravilo od ministrstva bi bilo, da zavleče svojo namero in revidira zadevo s pričetkom šolskega leta, na podlagi novih vpisov. Prenagljen se nam pa zdi korak tudi s tega ozira, ker se bo po sedanjih vidikih težko pozneje, ko naraste število otrok, boriti za to, da se pridobije ukinjeni razredi nazaj. Šolski upravitelji, ki imajo utemeljene razloge proti krčenju razredov na njihovih šolah, naj vpošljejo poverjeništvu potreben material, da se bo lahko sklicevalo nanj in naj poskrbe, da tudi krajevni šolski odbori vložijo podprt rekurz na ministrstvo ter zaprosijo, da se jim ohranijo razredi. Brez tega je vsa časopisna vojna — prazna slama.

— Otvoritev 119 novih razredov in vzporednic na osnovnih šolah v mariborski oblasti. — Srez Celje: deš. osn. šola v Celju vzp. k I. in II. razr., Frankolovo vzp. k I. razr., Kalobje razš. v 3 razr., Sv. Pavel pri Preboldu vzp. k I. razr., Gornja Ponikva razš. v 3 razr., Sv. Rupert razš. v 3 razr., Šmartno v Rožni dolini razš. v 4 razr. — Srez Dolnja Lendava: Doklezovje razš. v 3 razr., Lipa razš. v 3 razr., Melinci razš. v 3 razr., Ondrač razš. v 5 razr., Trnje razš. v 3 razr., Velika Poljana razš. v 3 razr. — Srez Dravograd: Črna razš. v 6 razr., Prevalje vzp. k I. razr., Ribnica na Pohorju razš. v 5 razr., Trbonje razš. v 3 razr., Vuhred razš. v 3 razr. — Srez Gornji grad: Nova štifa razš. v 3 razr. — Srez Konjice: Loče vzp. k I. ali II. razr., Stranice razš. v 3 razr., Vitanje vzp. k I. ali II. razr., Zreče razš. v 5 razr., Žiče razš. v 3 razr. — Srez Ljutomer: Sv. Duh na Stari gori razš. v 5 razr., Sv. Jurij ob Ščavnici vzp. k I. razr., Mala Nedelja vzp. k I. razr., Negova razš. v 5 razr., Vučja vas razš. v 4 razr. — Srez Maribor — desni breg: Marija Brezno razš. v 3 razr., Laporje vzp. k I. razr., Limbuš vzp. k I. razr., Podovja razš. v 4 razr., Pražgersko razš. v 3 razr., Rače razš. v 4 razr., Ruše razš. v 6 razr., ali vzp. k I. razr., Slivnica razš. v 5 razr., Studenice razš. v 4 razr., Tezno razš. v 4 razr. — Srez Maribor — levi breg: Sv. Ana v Slov. goricah vzp. k I. razr., Sv. Anton v Slov. goricah vzp. k I. razr., Sv. Benedikt v Slov. goricah razš. v 6 razr., Sv. Duh na Ostrem vrhu razš. v 3 razr., Sv. Ilj v Slov. goricah razš. v 6 razr., Sv. Jakob v Slov. goricah vzp. k I. razr., Jarčina vzp. k I. razr., Sv. Jurij v Slov. goricah vzp. k I. razr., Kamnica razš. v 6 razr., Spodnja Sv. Kungota razš. v 3 razr., Gornja Sv. Kungota razš. v 3 razr., Sv. Lenart v Slov. goricah razš. v 6 razr., ali vzp. k I. razr., Marija Snežna razš. v 5 razr., Sv. Martin pri Vurbergu razš. v 4 razr., III. deška osn. šola 1 vzp. Sv. Rupert v Slov. goricah razš. v 6 razr., ali vzp. k I. razr., Selnica ob Dravi razš. v 6 razr., ali vzp. k I. razr., Sladki vrh razš. v 4 razr., Svecina razš. v 4 razr., Sv. Trojica v Slov. goricah razš. v 5 razr. — Srez Murska Sobota: Andrejci razš. v 2 razr., Bakovci razš. v 4 razr., Fokovci razš. v 3 razr., Gederovci razš. v 3 razr., Kupšinci razš. v 3 razr., Puconci razš. v 4 razr., Serdici razš. v 4 razr., Strukovci razš. v 2 razr., Tvrđkova razš. v 3 razr., Vidonci II. razš. v 4 razr., Vučja gomila razš. v 2 razr. — Srez Ptuj: Sv. Andraž v Haložah vzp. k I. razr., Sv. Andraž v Slov. goricah razš. v 4 razr., Sv. Barbara v Haložah vzp. po potrebi, Sv. Bolken v Slov. goricah razš. v 3 razr., Cirkovce vzp. k I. razr., Dornova razš. v 4 razr., Hajdina vzp. po potrebi, Hum razš. v 4 razr., Sv. Lenart pri Vel. Nedelji razš. v 5 razr., ali vzp. k I. razr., Sv. Lovrenc v Slov. goricah vzp. k I. razr., Sv. Marjeta niže Ptuja vzp. po potrebi, Sv. Miklavž pri Ormožu vzp. k I. razr., Napraple razš. v 2 razr., Ormož vzp. k I. razr., Polensak razš. v 4 razr., Sela razš. v 3 razr., Sv. Tomaž vzp. k I. razr., Sv. Urban vzp. k I. razr., Sv. Vid pri Ptuj vzp. k I. razr., Vurberg razš. v 4 razr., Zavre razš. v 5 razr. — Srez Slovenjgradec: Sv. Andraž pri Velenju razš. v 3 razr., Sv. Florjan v Dolici razš. v 4 razr., Sv. Ilj pri Velenju razš. v 3 razr., Sv. Janž na Visoki gori razš. v 3 razr., v Podgorju razš. v 3 razr., Selevrhe razš. v 2 razr., Velenje vzp. k I. razr. — Srez Šmarje: Dobje razš. v 5 razr., Koševnica razš. v 3 razr., Kostrivnica razš. v 4 razr., Sv. Križ pri Rogški Slatini razš. v 5 razr., Pečice razš. v 2 razr., Sv. Peter na Medvedjem selu razš. v 4 razr., Sv. Peter pod Sv. Gorami razš. v 6 razr., Podrsda razš. v 3 razr., Polje razš. v 3 razr., Ponikva razš. v 6 razr., Prevorje razš. v 4 razr., Rogška Slatina razš. v 6 razr., Slivnica razš. v 5 razr., Stoprce razš. v 4 razr., Sv. Vid pri Planini razš. v 4 razr., Virštajn razš. v 2 razr., Zetale razš. v 5 razr., Zusem razš. v 2 razr. — Kjer za novootvorjene razrede ni zadostnih prostorov, morajo mestni šolski odbori skrbeti za nje. Začasno je urediti pouk tako, da izmenoma uporabljata šolsko sobo I. in II. oziroma I. in I. razred.

— Tiha likvidacija partije 55. Beograjska »Politika« poroča, da je vlada uvidela, da s 30 milijoni Din, ki so bili vnešeni, v proračun, za poravnavo najnujnejših postavk iz partije 55. ne more zadostiti potrebam. Tudi ponovnih 30 milijonov vti-ranih v ta namen iz Blerovega posojila, ne zadostuje. Zato je pooblaščen finančni minister, da izda 6% državne bone in skupni vrednosti za 150.000.000 Din, ki naj bi se porabili za regulacijo državnih obvez iz prejšnjih let. Ti boni se bodo mogli lombardirati pri Narodni banki. S to vsoto se bode mogel poravnati velik del državnih obvez, a oziralo se bo pri izplačevanju predvsem na osebne terjatve državnih nameščenecv.

— Samoizobraževalni tečaj. Doslej še niso javila udeležencev okrajna učiteljska društva: Konjice, Kozje, Kranj, Krško, Laško, Maribor — okraj, Slov. Bistrica in Sv. Lenart. Tečaj sam na sebi je za nas toliko važnosti, da mora biti slednje naše društvo zastopano pri njem vsaj po enem članu. Tega naj bi se zavedala najprej vodstva društev, zato ni opravičljiva zamuda navedenih predsedstev. Prosimo, da se našemu pozivu ugoditi in to brez odloga! — Poverjeništvu UJU v Ljubljani.

— Dopust za obiskovalce konservatorija in gospodinske šole v Mladiki. Z ozirom na tozadevna vprašanja od več interesentov priporočamo, da prizadeti takoj vložijo po predpisani poti prošnjo za podaljšanje dopusta na ministrstvo prosvete ter prilože uverenje kons. oziroma gospodinske šole. Da bo pa zadeva lahko pravočasno rešena, ker mora biti predložena ministrskemu svetu, je vložitev prošnje pospešiti.

— Poverjeništvu UJU v Sarajevu ima svojo VII. redno letno skupščino dne 31. julija in 1. avgusta v Sarajevu.

Naš gospodarski program.

(Poročal na VII. pokrajinski skupščini pov. UJU — Ljubljana dne 6. VII. 1927 v Kranju tov. Alojzij Hreščak.)

Tovariš Pahor nam je razvijal svoje misli o delovnem programu naše organizacije v bližnji bodočnosti. Iz debate je razvidno, da je delegacija z navdušenjem sprejela ta široko zasnovani načrt, znamenje, da se učiteljstvo Slovenije zaveda velike važnosti smotrenega dela v korist sebi in ljudstvu. Brez pridržka — če abstrahiram od formalnosti, po katerih naj se vse delo smotreno usmeri — ste se delegacije in delegatinje izjavili zato, da zastavimo svoje mu delu v organizaciji in izven nje vse svoje moči, kajti samo od tega bo odvisna usoda stanu in kulturni dvig našega ljudstva.

Socialni in pravni položaj učiteljstva.

Toda stan, ki ima pred seboj tako ogromno nalogo, se mora zavedati, da je njegova eksistenca varna le, če je vsak po edinec v težkih momentih življenja zagotovljen vsestranske pomoči svoje organizacije. Žalibog ne moremo trditi danes tega, če se le površno ozremo na trnjevo pot ljudskega učitelja. Naj ugotovim le brez vseh običajnih jeremijad, da se naš pravni in socialni položaj slabša od dne do dne. Naše nazadovanje je v teh pogledih tako očitno, da mora zreti učiteljstvo s strahom v sruču bodoče dneve, ki pridejo nanj z vso železno nujnostjo razvoja. V zadnjem času se množijo pojavi, ki nam dajo resno misliti, kako bi zadržali ta pogubonosni tok, zmožen, zanesti v naše vrste obup in malodušje. Splošna gospodarska kriza se zgrinja nad nas v vedno temnejših obrisih ter izpodkopa solidna tla, na katerih edino je mogoče vzgojiti značajnega javnega delavca. Sami veste, da gmotno neodvisen človek ne more hoditi v svojem življenju tiste ravne črte, ki mu jo narekuje njegovo najboljšo prepričanje. Poleg gospodarskih kalamitet pa teče vzporedno cela vrsta težkih izprememb v našem pravnem položaju; dokaz, da odločujoči činitelji neumorno delujejo na tem, kako bi po lagoma prikrajšali učiteljstvo na vseh onih pravicah, ki so bile učiteljstvu priznane v časih konjunktura našega novega državnega življenja, kakor da bi ravno učiteljstvo v prvi vrsti moralo nositi vse žalostne posledice nesmotrenega vodstva naših javnih institucij.

Uvedba disciplinskih sodišč nas postavlja v izjemen, za učiteljstvo žaljiv in poniževalen položaj. Povišanje službene dobe ter z njim združeno prikrajšanje 15% doklad za službovanje po 32 letih težkega učiteljskega dela, odvzema pravice do povračila selitvenih stroškov ob premeščanju na podlagi prostovoljne udeležbe natečaja, znižanje osebnih dokladov za 10% v korist poplavljenecem, neizplačevanje polnih osebnih dokladov poročenim učiteljicam: so jasno znamenje, kam plovemo.

Ce omenjam poleg tega še celo morje krivice, ki se vrše nad učiteljstvom iz zgolj upravnih instanc, tako n. pr. premeščanja učiteljev z mnogobrojnimi družinami na slaba službena mesta, počasne ali pa celo tekom celih let neizvršene likvidacije pripadajočih nam raznih prispevkov, slaba stanovanja, nezadostna ali pa celo popolnoma manjkajoča zdravniška pomoč, mislim, da sem vsaj v najširših obrisih očrtal položaj, v katerem se učiteljstvo nahaja in ki ne kaže, da bi se obrnil v bližnji bodočnosti na bolje.

Težke posledice.

Posledice takega socialnega in pravnega položaja so naravnost usodopolne. Samozvest posameznikov in vsega stanu se maže in z njo moralna hrbenica učiteljstva. Njegov nastop postaja negotov, brez pretenzij in brez zadostnega ugleda. Nesamostojnost učiteljstva rodi hlapčevsko nravo z vsemi strašnimi posledicami za šolo in narod. Gorje ljudstvu in državi, kjer se mora učiteljstvo klanjati vsled gmotne odvisnosti in brezpravnosti na levo in desno, kjer mora tako učiteljstvo vse svoje moči izrabiti v ponižujočem boju za trohico vsakdanjega kruha. To je znaša pesem, ki jo poje učiteljstvo že desetletja, in ki bi morala brniti neprestano po ušesih vseh odločujočih činiteljev, zlasti pa v momentih, ko pripravljajo nove odredbe, s katerimi se kršijo in odvzemajo učiteljske pravice in poganja ves učiteljski stan v težko situacijo, ki rodi tako žalostne posledice. Učiteljstvo nima te zavesti, ne sme pa imeti več niti volje ponavljati zopet in zopet to tužno melodijo po vseh gajih naše domovine.

Okrepitev organizacije.

Borbo za pravično in socialno uredbo učiteljskega gmotnega in pravnega položaja nam bo prepustiti posledaj upravnim organom naše organizacije, naša naloga pa je, da organizacijo dvignemo na ono solidno podlagi, ki ji edina more dati vso potrebno borbenost, da se uspešno lahko postavi po robu vsem poskusom, ki bi mogli demoralizirati naše vrste in s tem oškodovati slovensko ljudstvo za dobrino, ki mu jih nudi šola, kjer deluje moralno visoko stoječe učiteljstvo.

Čim smo pa zavzeli to edino pravilno stališče, se nam odpre nujnost zagotoviti naše člane pred posledicami težkih življenjskih kalamitet, povzročenih po našem negotovem socialnem položaju potom direktne gospodarske organizacije v naših vrstah samih. Z vsemi silami moramo stremeti, da si zagotovimo samostojno vse koristi, ki jih nudi smotreno izvršena gospodarska organizacija na najširji podlagi.

Direktne koristi močne gospodarske organizacije.

Vsak naš član mora imeti zagotovilo, da mu stoji ob strani solidarna vrsta vseh njegovih kolegov ob vsakem udarcu nemile usode, da ne stoji nikdar sam v trenutkih žalosti in nesreče, ki se tako pogostoma oglašajo pod našim domačim krovom. Vse deti mora, da mu dobra organizacija priskoči na pomoč v boleznih, revščini, smrtnih slučajih, ob krivičnem premeščanju, preganjanju in raznih drugih težkih momentih življenja.

Organizacija mu mora pomagati, ko misli na šolanje, na vzgojo lastnih otrok, ko mu je treba pravnega zagovornika pri brambah njegovih pravic, ko mu je treba cenene kredita v neštetihih slučajih težkega gospodarskega položaja, da doseže le potom organizacije vse ugodnosti konsumenta itd. itd.

Dvig solidarnosti in stanovske morale.

Vse te neposredne koristi smotreno izpeljane učiteljske gospodarske organizacije imajo za ves učiteljski stan na splošno, posebej pa za posameznika nepregledne nadaljnje moralne posledice. Od take gospodarske ureditve si moremo obetati predvsem prožnost stanovskega združenja pri vseh akcijah za naše koristi. Samozvest članstva se bo dvignila na dosedaj nepoznano višino, učiteljski ugled navzgor in navzdol bo pridobil ono potrebno stopnjo, ki jo pogrešamo že dolga leta na svojem križevem potu. Sproščene bodo energije, vključene dosedaj v malenkostni in demoralizirajoči borbi za elementarne pravice stanu in za vsakdanji kruhek. Te energije bo učiteljstvo uporabilo za idejno delo med narodom in za dvig svoje lastne izobrazbe, ki ga bo šele usposobila za mesto kulturnega pionirja. Moralne kvalitete članstva se bodo postopoma, čut za medsebojno odgovornost v organizaciji bo pridobil na intenzivnosti, nov tok idealizma bo prešinil naše vrste.

Nimam namena prenesti danes pred delegacijo konkretnih načrtov za tako smotreno gospodarsko organizacijo, ker se take naloge ne morejo izvršiti pred širšim forumom, ampak morajo biti le plod tihega in marljivega razmišljanja. Delegacija mora dati svoj pristanek le glavnim obrisom dobro zamišljene gospodarske organizacije in fiksirati načela, po katerih naj se naša gospodarska organizacija uredi. In med temi načeli se mi je obrniti zlasti na ono, brez katerega po mojem mnenju ne bomo dosegli uspehov pri svojem spopadanju.

Obveznost članstva pri gospodarskih ustanovah.

Karkoli in kakorkoli naj začnemo, obveznost vsega članstva naše stanovske organizacije pri naših gospodarskih zavodih se pokaže kot neizogibna. Brez obveznosti ne bomo nikdar dosegli one moči, iz katere edino bomo mogli črpati vse one koristi, o katerih sem ravnokar govoril. Le obveznost nam bo našo gospodarsko moč dvignila tako visoko, da bomo lahko v vsakem slučaju priskočili na pomoč našemu članstvu. Obveznost bo postavila vse naše premoženje na razpolago učiteljski organizaciji, da ga obrača po svoji lastni preudarnosti in nujnosti.

Nesocialno pojmovanje.

Delegacija je danes glasno odobrvala ona izjavljanja v našem delovnem programu, ki gredo za tem, da dvignemo v naših vrstah čut solidarnosti, stanovske zavesti in iz njih izviraajoče discipline. Splošna tožba pri najboljših naših stanovskih članih je, da se članstvo in celo posamezna društva ne zavedajo v polni meri svojih dolžnosti in da ovira smotreno delo premočkrat neka anarhična liberalnost učiteljstva. Zločin bi bil, zakrivati si oči pred takimi pojavi v naših vrstah in stremeti moramo s svojimi najboljšimi silami, da izločimo iz vrst organizirancev tako nesocialno pojmovanje lastne organizacije. V ta namen bo morala organizacija trajno dvigati čut za kolektivnost in solidarnost pri vseh svojih akcijah. Naj ne mine noben sestanek, niti v krožkih, niti pri društvenih zborovanjih, da bi učiteljstvo ne podvrglo zadržanja članstva strogemu pregledu, da bi ne iskalo sredstev in poti, ki vzgajajo dobre člane organizacije, da bi ne obsodilo vsakega člena na posameznice in organizacije, kjer bi trčil umfiral osebni egoizem nad koristmi skupnosti, kjer bi skušal posameznik izkoristiti plemenit altruizem svojih kolegov v svoje nečedne osebne špekulacije.

Akoravno moramo priznavati takim vzgojnim vplivom vso potrebno važnost, vendar si ne smemo zakrivati dejstva, da je vsaka vzgoja neprimerno učinkovitejša, če je podprta na vzgledih in če bazira na realnih tleh vsakdanje nujnosti. S tega stališča se nam šele odpre pogled na neprecenljive koristi, ki jih bomo črpali v tem pogledu iz obvezno upeljane gospodarske organizacije. Vse, kar bi samo z vzgojo hoteli doseči, podprli bomo z dejstvi, ki govorijo tak konkreten govor, da se mu ne bodo mogli upreti niti najzaprknjenejši individualisti v naših vrstah. Tak govor pričakujemo po vsej pravici od obveznosti pri naši gospodarski instituciji ter od solidarne udeležbe na koristih, ki izvirajo iz nje.

Konsolidacija združenja.

Čim bo vsak član naše organizacije moral prispevati k dvigu in konsolidaciji tudi gospodarske organizacije, bo prešinil

nov val zanimanja vse članstvo brez izjeme. Čim trši postaja naš boj in labilnejši naš gmotni in pravni položaj, tem višje se bo dvigal pomen trdne gospodarske institucije. Instinktivno se bo oklepel svojega združenja tudi oni član, ki je stal dosedaj s prekrizanimi rokami in z ironičnim nasmeškom okrog usten ob strani svojih požrtvovalnejših stanovskih tovarišev. Kjer vzgoja pri takih cinčnih parasitih ni našla odmeva, dosegla bo prepričevalna beseda gospodarskih koristi gotovo svoj namen. Čut solidarnosti se bo krepil ob spoznanju, da so naše gospodarske sile do dna izkoriščene, tako velike, da nudijo lahko vsak hip najboljši argument za požrtvovalno delo v organizaciji.

Proč z zajedavci.

Proč z bojaznijo, češ, da bi pridobili s tem v organizaciji samo mnogo parasitov, ki so doslej bojkotirali vsako delo in bi poslej le uživali ugodnosti iz tako učvrščenega našega položaja.

Nasprotno: vsled obveznosti prispevanja za naše gmotne koristi in pravic posameznikov na udeležanju gospodarskih ugodnosti, pritegnjeni bodo k intenzivnemu delovanju v organizaciji vsi, pa če tudi bodo gnani nekateri od začetka le po svojih sebičnih instinktih. Imamo pa vso pravico upati, da se bodo taki sebični nagoni polagoma oplemenitili, in sicer tem preje, čim intenzivneje se bo naše članstvo po društvenih smotrenih in neprestano bavilo s to stranjo naših organizacijskih nalog. Vemo iz izkušnje, da se egoizem posameznika blaži sorazmerno z njegovim delovanjem v organizacijah.

Duh družbe.

Nad mnogimi, združenimi v posvetovanju svojih skupnih interesov, plava vedno duh solidarnosti, plava oko pravice, kajti vedno resničen bo ostal svetopisemski izrek: Kjer so trije združeni v mojem imenu, sem jaz med njimi. Naša organizacija lahko trdno računa, da se z obveznostjo na gospodarskih zavodih dvigne stanovska moralna na ono višino, ki smo jo zastopali upali doseči v dnevih, ko smo obravnavali več ali manj akademsko svoje naloge v šoli in izven nje. Ker bodo na ta način postale ugodnosti in pravice, izvirajoče iz obvezne pripadnosti k naši gospodarski organizaciji skupna zadeva vsega članstva, je dana s tem tudi gotovost, da bo veljala kot kriterij podeljevanja gospodarskih ugodnosti le stanovska zavednost in delavnost posameznika.

To dejstvo samo bo sililo tudi mlačneže k poglobljanju njihovih moči v splošno dobrobit, kajti uspehi organizacij so odvisni od dela posameznikov.

Visoko, etično načelo združevanja milih k močnim učinkom: Eden za vse in vsi za enega, se bo na ta način demonstriralo vsakemu na takih konkretnih slučajih iz življenjskih težav, ko sicer tudi egoist, ki ni nikdar prispeval k obči blaginji, kliče na pomoč socialni čut okolice.

Kritika za vsako ceno — sabotaža.

Razum sebičnežev individualistične mentalitete šteje naša organizacija tudi drugačne vrste pasivnih članov.

Ne da bi hoteli premagati svojo komoditeto in se udeleževati organizacijskega dela, mislijo, da imajo pravico in dolžnost izpodbijati veselje do dela pri svojih tovariših z neprestanimi sumničanjem o dobrih namenih organizacijskih vodilnih mest.

To so kritiki po poklicu in za vsako ceno. Kverulantstvo je v naših vrstah prenavaden pojav, da bi smeli s stoječim mirom mimo njega. Dokler gre v organizaciji le za duhovno telo, je kverulantstvo delo zelo olajšano; domišljajo si celo, da v imenu nekega sugeriranega si višjega stališča opravičeno lahko vršijo svoj nečeden posel. Škode od tega itak nimajo nobene, pač pa jih obdaja v očeh nekritičnih kolegov sijaj posebne vseznanstva in posebne vnetosti za blaginjo organizacije.

Čim pa prinesemo gospodarske probleme ter možnost gospodarskih koristi iz naših lastnih skupnih gospodarskih institucij pred forum vsega članstva, tedaj bo čutil marsikateri izmed kverulantov potrebo, stopiti s svojega visokega mesta poklenega kritika ter stopiti v areno, kjer se bodo odločale stvari, ki niso zgolj abstraktne in ideološke, ampak tako konkretne in plastične, da se z uspehom ne dajo zagrabiti z visokih, izven organizacije stoječih namišljenih prestolov.

Pravična porazdelitev pravic in dolžnosti.

Neizogibna nadaljnja posledica obveznosti pri gospodarski organizaciji izenaka moralne in gmotne dolžnosti vseh organizirancev ter pravično porazdeljuje bremena na vse člane. Na ta način bomo izločili ponižujoč in dobro voljo hromeč občutek najpožrtvovalnejših tovarišev in tovarišic, ob misli, da se ob njihovih žrtvah pasejo z ironičnimi obrazi mnogobrojni parasiti, ne da bi bili ti vsaj gmotno enako obremenjeni kakor so sami. Občutek, da moram podpirati z delom in s težko prisluženimi grošili, ki izkoristajo mojo požrtvovalnost s kramarsko brezobzirnostjo, je pa tako ubijajoč, da vpliva usodopolno na aktivnost in optimizem naših najboljših delavcev v organizaciji. Ako odpravimo to zlo, postotela se bo njihova energija in dvignil čut solidarnosti v dosedaj nepoznano intenzivnost.

Dvig rentabilite.

Zgolj stvarno pa pomenja obveznost omogočenje obširne propagande v korist naših gospodarskih organizacij.

Vsi vemo, kako malo odmeva imajo vsi pozivi na delo za dosedanje naše učiteljske

gospodarske zavode, ki so v rokah le maloštevilnih članov — čeprav učiteljev — in to ravno radi tega, ker se velika večina učiteljstva zaveda, da ti zavodi pravzaprav niso njegovi, ampak privatna last.

Le površen pomislek nam zadostuje, da si lahko predstavimo ves ogromen pomen propagande za naše gospodarske zavode — zlasti tiskarne — če bi se tisoči po vsej Sloveniji razvrščenih učiteljev zganili k skupnemu delu za njihov gospodarski procvit. Že same šolske potrebščine, če abstrahiramo od vpliva, ki ga imajo učitelji pri raznih zavodih, društvih in občinskih pisarnah kot sodelujoči člani in celo voditelji, bi rentabilnito naše stanovske tiskarne dvignili na tako višino, da bi se tudi drugi naši samopomočni cilji približali svoji realizaciji v najkrajšem času. To bi pomenilo zopet novo vez, ki bi okrepila našo organizacijo, osamosvojila učiteljski stan tudi gmotno od vseh škodljivih zunanjih vplivov in bi dala učiteljstvu samemu možnost v roke, da izvede z lahkoto v polni meri svoj kulturni program. Vsaka nova možnost pa jekleni energijo za vedno višja in višja stremeljenja, vsak korak dalje na težki poti vpliva v srca novega poguma in spreminja vse delo v triumf in epopejo našega zmagoslavnega pohoda.

Naši zavodi pod kontrolo vsega učiteljstva.

Le obveznost nam bo onemogočila intenzivno kontrolo vsega našega gospodarskega delovanja, ker se bodo morali vsi problemi in vse vodstvo poslov predlagati vsem našim organizacijskim instancam v razgovor in odobrenje. Možnost te kontrole bo izpodnesla tla raznim mistifikacijam, bo pripomogla do dviga morale v naših vrstah ter do poglobitve medsebojnega zaupanja in pravega tovarištva.

Prosta pot novim pobudam!

S sistematičnim obravnavanjem vseh naših gospodarskih problemov pred vsem učiteljstvom se nam odpira razveseljava perspektiva, da stopi množica novih iniciativnih sil v naše snovanje, množica sil, ki je bila dosedaj neizrabljena v veliko škodo našega stanu.

Izogotovo se na ta način nekakemu senilnemu razpoloženju, pod katerim života rijo vsa taka podjetja, ki ne pritežajo vedno in vedno mladih in svežih moči v svoj delokrog. Inicijativa in podjetnost, značilna za mlade duhove, bosta pridobili z obveznostjo široko polje udeleževanja v naši organizaciji.

Če še pokažem na šolanje in vzgojo v vodstvu gospodarskih institucij, pridobljeni po smotrenem razpravljanju po društvenih, mislim, da sem vsaj v glavnih obrisih očrtal ogromno važnost vpeljane obveznosti članstva vsega učiteljstva pri vseh naših gospodarskih zavodih. Samo logično bi bilo in izraz resne volje, da učiteljstvo uvede to obveznost, ako je bil aplavz, ki ga je delegacija poklonila izvajanjem tovariša Pahorja glede poglobitve discipline in solidarnosti v naših vrstah, iskren in resen.

Požrtvovalnost izraz zrelosti in visoke npravnosti učiteljstva.

Obveznost je pa združena z gotovimi gmotnimi žrtvami, mimo katerih ni mogoče, ako hočemo, da bo beseda meso postala. Predvidevam potrebo, da bo moral vsak organiziranec prispevati skozi dve leti kakih 10 do 20 dinarjev mesečno, ki se bodo nakazali kot deležni fond onim našim gospodarskim institucijam, ki se bodo za prvi začetek smatrale najnujnejšim. Toda brez žrtve se ni še nikdar izvršilo nobeno veliko delo, in kdor bi si delal iluzije, da je dovolj, če hrupno pritruje rožnatim perspektivam, ki nam jih nudi dobro izvedena gospodarska samopomožna akcija, pokaže samo, da je v tem oziru ali še nerazvit navidez ali pa da mu pomeni vse navduševanje le čisto navaden bluf, ki naj bi skril njegov nezmogljivost, žrtvovati nekoliko za to, da bi se dvignilo med nami ono delo, kateremu je ravnokar s svojim navdušenim odobravanjem priznaval, epohalno važnost. Učiteljstvo, ki velja samo za vzgojitelja ljudstvu, med katerim dela, mora znati vzgojiti tudi v sebi potrebno moralno silo, ki mu bo ne samo lajšala potrebne žrtve, ampak mu bo žrtve sama v veliko pravno zadoščenje v tistem trenutku, ko se je pričalo, da pomaga s svojimi žrtvami zidati temelj, na katerem bo zrastle ponosna stavba učiteljske svobode.

Ponesite, cenjeni delegati, v svoja društva živo vero v veliko silo, ki je nagramodena v treh tisočih kulturnega delavstva, ako je vsak pripravljen žrtvovati, kolikor zmore. Vem, da je potrebno v dosegu tega cilja intenzivno propagandno delo pri vseh društvenih zborovanjih in poedincih. Če smo pa prepričani o potrebi tega dela — in vaše odobravanje mi govori za to — ne bo nam težko najti živo besedo in požrtvovalno pripravljenost, prispevati na vse pretege k temu delu.

Smotrena enotna propaganda.

Za veliko delo je treba temeljite pravice. Propaganda se mora vršiti vse do če šolsko leto pod enotnim smotrenim vodstvom osrednjega gospodarskega sveta, ki naj ga delegacija danes izvoli in h kateremu je pritegniti eksperte iz vseh naših sedanjih gospodarskih zavodov.

Nobeno društveno zborovanje, noben sestanek krožkov naj ne mine v prihodnjem letu brez temeljitega razpravljanja o tej pomembni naši nalogi. Snov za razpravo možnost koncentracije vseh naših sedaj delujočih gospodarskih organizacij, potrebni pravilniki in poslovnik ter redno poročanje o uspehih in neuspehih že storjenega

dela po družtvih, bo moral dati družtvenim odborom na razpolago ta gospodarski svet. Skrbimo vsi, da bo učiteljstvo tekom enega leta stvarno in moralno pripravljeno, da pooblasti svoje delegate na prihodnji naši pokrajinski skupščini za glasovanje o obveznosti članstva pri naši gospodarski organizaciji. Naloga gospodarskega sveta bo, da se učiteljstvo pravočasno informira o potrebni višini enotnega deleža in o številu mesečnih obrokov, v katerih naj se ta delež izplača.

Stojimo na stališču, da naj propaganda prepriča članstvo predvsem s stvarnimi argumenti o potrebi te akcije, da pa ne gre zanemarjati pravnih momentov, ki pridejo v poštev.

Volitve delegatov za prihodnjo pokrajinsko skupščino se morajo izvesti na podlagi pritrditve ali odklonitve obveznosti pri gospodarski organizaciji, disciplina v tem vprašanju pa se bo določila na podlagi izglasovane večine.

Ker se zavedamo velike važnosti tega vprašanja za vso našo bodočnost, nas pri tem ne more ovirati malodušje in kverulantstvo posameznikov, ampak hočemo korakati proti svojemu cilju neovirani, pa če bi tudi bili primorani pustiti za seboj vse

one, ki ne dobe v sebi dovolj moralnih sil, da bi sledili našemu koraku proti solncu.

Nismo se borili desetletja za dvig šole in svojega stanu, da bi ne vedeli in krvavo občutili na svoji koži, da ni idejne in vzgojne svobode brez gospodarske svobode. In ker to vemo, bomo smatrali vsakogar, ki ne bo prispeval k naši gospodarski osamosvojitvi, kot škodljivca narodne prosvete in izdajico svojega stanu.

Slovenija utiraj nova pota.

V tem momentu so uprte oči tudi velike večine naših tovarišev širom države na slovensko učiteljstvo. Naša pozicija v celokupni organizaciji, naš kulturni pomen za vse učiteljstvo države ter naša dolgoletna praksa v organizatoričnem delu nam nalagajo dolžnost, da stopamo v prvih vrstah v borbi za osamosvojitve celega jugoslovenskega učiteljstva. Izkažimo se vrednim te častne naloge, ki nam je dana po položaju in zgodovini. Z železno voljo hočemo izvesti svoj kulturni in gospodarski program in pokazati pot do uspeha vsem svojim tovarišem v državi. Postoteri naj naše sile zavest, da z osamosvojitvijo stanu razrežemo svoje, do sedaj vklepane moči v prilog demokracije ljudske izobrazbe in dviga lastnih moralnih sil.

Naš tisk.

(Poročal na VII. pokrajinski skupščini pov. UJU — Ljubljana dne 6. VII. 1927 v Kranju tov. Josip Ribičič.)

V tisku se zreli moč in moralna vrednost tistega, kateremu služi. Naznobje je tisk sila, ki preprečuje razcepljenje moči in jih druži v eno samo harmonično enoto, navzven pa je bojno kopje in ščit obenem. Vsak tisk je del splošne javnosti. Po tisku spozna javnost notranjo vrednost in ustroj izdajatelja. Tisk je občutljiva prizma, ki dobermu opazovalcu kaže najpomembnejšo nianso ustroja. Zaradi tega ni nevažno, ampak je neobhodno potrebno, da se s tiskom temeljito in trajno peča najvišji forum organizacije. Vprašanje urednikov osebne in osebnosti je važno, a ne najvažnejše, najvažnejše so direktive, ki jih urednik prejme in po katerih se mora ravnavati. Urednik je izvršilni organ smeri, sprejetih na glavnih skupščinah in pride njegova za menjava šele takrat v poštev, če njegova osebnost ne nudi dovolj garancij.

V tem oziru smo bili doslej vse prepostrani. Del našega tiska, na katerem smo imeli vsi največji interes in katerega smo sami izdajali, je stal sakrosanktno ob strani naših izvajanj z devizo: »noli me tangere«. Posledice te naše indiferentnosti ali recimo: pretirane obzirnosti so se kazale v tisku samem, ki je lahko hodil poljubno pot, in pa v tem, da n' so celo nekateri naši agilni člani videli tesne spojenosti med stanovskim in kulturnim delom organizacije. Ta naša premajhna briga ni najmanj pripomogla do zahtev po kulturni opredelitvi organiziranih članov, kar je absurdno! Naš tisk je bogat in pester; v njem se ne izraža le naše strokovno razredno gibanje, ampak tudi naše kulturno delo. Temeljito in stvarno pogovor ter natančna določitev smeri našega tiska bi morala biti skoroda glavna točka na vzporedu vsakoletne skupščine.

Ne da bi se spuščal v podrobno kritiko dosedanjih napak v našem tisku, preidem k posameznim delom, skušajoč jim določiti delokrog in smernice za bodočnost.

Stanovsko-politični tisk.

»Učiteljski Tovarš« je glavno zrcalo našega organizacijskega dela za utrjevanje stanovske zavesti in za dviganje moralnega nivoja našega stanu. Za hlastno iskanje potov, ki vodijo do realizacije novih smeri, sprejetih z deklaracijo, za kompromisna popuščanja v načelnih vprašanjih, bi ne smelo biti prostora v njem. Skozi vsak njegov stavek bi se morala viti srebrna in jasna nit našega hotenja in našega cilja. Vsak njegov uvodnik mora biti verna slika situacije, tako da bi vsak član iz njega črpal nov impulz za bodoče delo. Inicijatiyo in gradivo za te članke dajaj tajnik poverjeništa, ki mu mora biti vse gibanje v organizaciji do potankosti znano; urednikova skrb pa bodi, da se napišejo. Treba bi bilo dati uredniku sredstva na razpolago, da si take vrste člankov eventualno naroči. Tu bi ne smeli skopariti, tu bi morali prenehati s zastojnim stavkom in s podcenjevanjem duhovnega dela. Na uvodno mesto spadajo tudi primerni članki važnih zgodovinskih nacionalnih dni. Vidov dan nam n. pr. prelepo kaže kako dovede kremenja volja do moči in moč do zmage.

Ekskluzivna in separatistična naziranja bi ne smela stati v listu na takorekoč oficalnem delu, ampak pod rubriko »Svobodna beseda«, ali »Svobodna tribuna«. Morajo pa biti pisana tako, da ne vsiljujejo svojega naziranja vsem, ter tako, da ne kompromitirajo splošni intelektualni nivo s svojim duhovnim uboštvo. Tudi svoboda imej svoje meje. — Pač pa moramo v kulturnih vprašanjih tolerirati vsak »pro« in »contr«. Isto vzgojno nalogo kot uvodniki vsaj vrše tudi novice iz stanovskega pokreta naših tovarišev v inozemstvu in stanovskega pokreta drugih narodov. Poročila društvenih zborovanj naj vsebujejo samo kar je originalnega in kar vse zanima. Osebnostne kadilnice bi se morale odpraviti. Sklepi društev ne spadajo v list, ampak na centralo, ki jih ali sprejme in nato obelodani, ali pa jih predloži delegaciji, da o njih sklepa. List bodi zrcalo našega skupnega dela.

Vabila naj se tiskajo sumarično. Dnevni red je nepotreben, ker ga itak prejme vsak član od društvenega tajnika. Kjer to ni upeljano, naj se upelje.

Nekrologi so artistična zadeva in naj bodo pisani tudi artistično.

Isto velja za književna poročila, ki spadajo v list pravzaprav le kot kronistično naznanilo, kajti objavljenje hvalisanj, ki so danes pridejana skoroda vsaki novi knjigi, posebno manjvredni, objava takih reklam namesto književnih ocen, nas premnožkrat blamira pred kompetentno javnostjo, ki po njih sodi našo literarno izobrazbo in naš literarni okus. Res je, to delajo vsi dnevniki, a ti bi ne smeli biti naš vzor. Obširnejša književna poročila naj izidejo le o delih, ki nas posebno živo zadenejo in ki zahtevajo nujno konstatcijo ali takojšen odgovor. Ostalo spada v »Popotnika«. »Tovariš« bodi tedaj urejevan tako, da se bo iz njega razbralo v glavnem vse gibanje strokovne organizacije. Vse to delo pa seveda ne moremo naprtiti eni sami osebi — uredniku. Urednik nam bodi le porok, da se list urejuje po navodilih sprejetih na skupščinah. Njegova skrb in njegova pravica bodi, da si preskrbi njemu odgovorne urednike za posamezne rubrike.

Pedagoško-znanstveni tisk.

Kakor bodi »Tovariš« zrcalo našega notranjega organizacijskega dela, tako bodi »Popotnik« dokument učiteljevega kulturnega udejstvovanja in opora pri šolskem delu. Tedaj: napol glasilo našega kulturnega dela (sem spada tudi organizacija samoizobraževalne akcije), napol pa znanstven — ali manj znanstven kot praktičen. Pol reflektiven, pol aktivno praktičen. Članki, ki nimajo sodobne vrednosti in ki nimajo zveze z našim šolskim delom, naj odpadejo. Popolnoma se strinjam z Jožetom Pahorjem, ki nam je rekel, da mora »Popotnik« spet postati intelektualni voditelj slovenskega učiteljstva ne samo v učnem in metodnem oziru, ampak prav posebno še v njegovi splošni izobrazbi. Naloga »Popotnika« je, da pomaga reformirati našo intelektualistično osnovno šolo v delovno kmečko šolo, v praktično šolo, ki se bo bolje izplačala kot današnji tip.

Ne strinjam pa se z njim, ko smatra, da je v »Tovarišu« potreben prostor za poročila o kulturnem udejstvovanju učiteljstva, kajti tam bi poročila imela le momentano vrednost, in je tudi treba za to delo temeljite in splošne izobrazbe. Kakor smo upeljali smotnostno v organizacijsko in stanovsko delo, tako jo bomo morali upeljati tudi v naše kulturno udejstvovanje, če hočemo, da nam naše delo donaja sadov. Naj je bilo tridesetletno kulturno delo učiteljstva še tako požrtvovalno, vidnih in trajnih uspehov ni rodilo.

Poročila o kulturnem udejstvovanju učiteljstva spadajo v »Popotnika«, v »katerem ne najdemo nobene sledi o delu pijo nirjev nove reforme, kakor smo danes slišali. Da se more to izvesti, je seveda treba to, na kar nas opozarja »Popotnikov« urednik s temile besedami:

Osigurati list materialno tako, da se mu obseg poveča, in pa spise honorirati tako, da reflektira list lahko na stalne dobre sotrduke. Rajnki Cankar je »zastojkarje« prekel — »Popotnikov« urednik goji še to pasmo in je zastojkarjem celo hvaležen, ker mu pomagajo ter časih res odvezemo del bremena z njegovih ram. To pa so le slučaji, vrlna lista pa se mora meriti po stalnem sotrduštvu.

Mladinski tisk.

Nič manj važna zenica v našem očesu kot »Tovariš« in »Popotnik« bi moral biti »Zvonček«. Zanj bi moralo veljati načelo, da je za mladino najboljše — komaj zadostno. Moral bi biti torišče, kjer bi se srečali naši in tuji najboljši mladinski pisatelji. Postaviti bi se moral v službo novim smerem, t. j. novi šoli. Presekati bo moral s preteklostjo in iti s časom. Urejevan bi moral biti tako, da bi se vsak čas lahko sprejel kot šolski časopis ali vzgojna revija mladine. Izključno beletristična vsebina bi

morala služiti vzgoji in ne bi smela biti zgolj slučajna; sestavki iz realnega sveta, pisani v umetniški, beletristični obliki pa služiti kot podkrepilo realni snovi. V posebnem delu naj poleg tega prinaša aktualne novice, ki otroka zanimajo in ki vplivajo nanj vzgojno. Prav je, da otrok v listu, v njemu namenjenem delu, sodeluje, a to sodelovanje bodi prosto, spontano, nešolsko, brez sledeče ocene otrokovih misli, ki spominja na šolsko disciplino, in najvažnejše: to sodelovanje ne sme izgledati kot reklama za list.

Seveda je vse to odvisno od gnotnega stanja lista, oziroma od števila naročnikov. Z dobro organizacijo pa se to kaj lahko izvede. Če se bodo sestavki iz »Zvončka« uporabljati tu pa tam v šoli kot čtivo, se bo kaj kmalu vzbudilo zanimanje zanj. (Poznam dobrega šolnika, ki zajema snov za skoroda ves pouk v šoli iz političnega dnevnika in ima s tem načinom pouka lepe uspehe). Da se vse to realizira pa je v prvi vrsti potrebno, da se vsi naši člani zavedajo pomena mladinskega lista. In to zavest posplošiti, je naloga »Popotnika«, kakor je naloga »Tovariša« kontrolirati organizacijsko delo članstva v tem oziru. Potrebno bi bilo imenovati odbor par članov, ki naj se z urednikom natančno pogovore o podrobnostih, ki so potrebne, da list usmeri svoje korake po direktivah sprejetih na današnji skupščini in o načinu pridobivanja naročnikov.

Vsak učitelj je več ali manj gotovo čutil vrzel, v katero je pahnjel otrok po dovršeni šolski dobi v vzgojnem in tudi v oziru splošne izobrazbe. Prepuščen sam sebi tava in išče, in to v dobi, ko je njegova duša najbolj dovzetna za zunanje vplive. Niti srednješolski mladini ni ta vrzel povsem prihranjena. Vezi, ki vežejo otroka na učitelja so na mah presekane; otrok pade po osemletnem našem vplivu v območje tujih moči, ki navadno ne goje simpatij s šolo. Učiteljstvo bi moralo zastaviti vse svoje sile v to, da bi mladino obdržalo tudi po izvršeni šolski obveznosti pod svojim poštenim vplivom, kajti današnja mladina je jutrišnji narod.

Važno nalogo v tem oziru bi izpolnil strokovno-literaren list za odraslo mladino, kateri bi prinašal dobre sestavke iz vseh mogočih panog pod naslovi, n. pr.: »Leposlovje«, »Naša zemlja« (to bi bili sestavki iz realnih ved), »Naše telo« (članki o zdravju, športu, iger), »Naše delo« itd.

Čul sem pomisleke nekega meščanskošolskega ravnatelja, da bi meščanskošolski učitelji in srednješolski profesorji ne sprejeli simpatično takih publikacij, če bi jih osnovnošolsko učiteljstvo izdajalo. Jaz tega ne verjamem — a če je res — prav! izdajali bomo list za našo kmetisko mladino, ki je tega morda še bolj potrebna kot srednješolska in pa tudi zato, ker je naša — in izključno naša. Ne kapriciramo se na uredniško čast — ta je lahko v rokah tudi neučitelja — hočemo le nadzorovati pot, po kateri hodijo naša mladina predno se prelevi v narod, in hočemo obdržati v svojih rokah vse postavke, ki dvigajo ugled našega stanu, za kateri ugled se moramo dnevno boriti, kajti nobenega stanu ugled ni splošnosti tako na poti kakor naš. (Mislim, da to zaradi tega, ker se polagoma emancipiramo in postajamo od dne do dne faktor, preko katerega v doledni dobi ne bo mogoče iti v nobenih aktualnih vprašanjih).

Književne Maticice.

Potrebna, četudi ne tako pogostega in neprestanega vpliva in važna dovolj, da bi jo bilo treba realizirati, se mi zdi »Mladinska Matica«, o kateri je »Tovariš« že poročal.

Njen delokrog bi bil isti kot drugih »Matic«. Izdajala naj bi vsako leto enkrat razne publikacije, kot n. pr.: 1. »Koledarček« z raznimi statistikami o dinastiji, o letalstvu, šolstvu, razne primerne šale, uganke itd. 2. Beletristično obdelano knjigo realne vsebine. 3. Povest po možnosti izvirno. 4. Prevod iz svetovne literature. Literarna vsebina teh publikacij naj bo zajeta iz naroda, iz vsega kar ima narod lepega, vzgaja naj okus, domačnost, ustvarja naj telesno in duševno zdrave ljudi. Povesti naj imajo zdravo zrno, a naj ne bodo tendenčne. Realna snov bodi literarno obdelana in brez suhoparnosti. Tu bi bili na mestu dobri potopisi. Matica imej poleg tega pravico izdajati tudi druge mladinske knjige.

Organizatorični ustroj »Matic« bodi: Odbor, sestojč iz literarno naobrazenih članov, ki so obenem recenzenti. Ta odbor pošilja okrožnice sreskim poverjenikom, ki organizirajo po srezih nabiranje naročnikov in pobirajo članarino. Šele ko je članarina zbrana in je gnotni uspeh zasiguran, izide prva izdaja publikacij. Ta odbor bo moral po svoji sestavi garantirati, da publikacije ne streme širiti kakih posebnih svetovnih naziranj.

Ostanejo nam še publikacije »Šolske Matic«. O teh sem že povedal svoje mnenje v svojem delovnem programu in nimam ničesar dodati.

S tem svojim referatom nisem imel le namena dokazati potrebo reorganizacije našega kulturnega programa, ki je doslej taval po poteh brez jasnega cilja, ampak tudi spraviti s pota trditve o nekulturnem programu naše stanovske organizacije.

Končujem in podčrtujem Pahorjeve besede:

Kar investiramo energij in kapitala, naj nese dobre obresti, to načelo zasledujemo vedno! Ideje so mrtve, če nimajo živih silcev, ideje so seme, ki jim da dejanje obliko in življenje. Vsaka misel se realizira šele tedaj, ko jo nekdo zgrabi in stori vse, da postane meso.

Za vsako naših ustanov je potreben krog ljudi, ki se z ljubeznijo in voljo preda dajo stvari, pa bomo zgradili mnogokaj, čemur se je odprla pot z gibanjem učiteljstva v zadnjem času. Čujem tožbo, da takih ljudi nimamo dovolj, toda povedati moram, da je še vsako zdravo gibanje v smeri naš predka rodilo tudi može, ki so izpeljali, kar je bilo potrebno in nujno.

Priporočamo trdke, ki so oglašene

v Ročnem katalogu

za šolsko leto 1927/28.

Učiteljski pravnik.

—§ Uredba o stanarini državnih uslužbencev, ki imajo stanovanje od države ali samoupravnega telesa (člen 39. uradniškega zakona).¹

Člen 1. Uslužbenec, ki ima stanovanje od države ali samoupravnega telesa, bodisi v državni ali samoupravni zgradbi, bodisi v zgradbi, ki jo je najela država ali samoupravno telo, prejemajo stanarino, predpisano v členih 35., 36., 37. in 38. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, po odredbah te uredbe.

Člen 2. Stanovanje, ki ga ima uslužbenec od države ali samoupravnega telesa (stanovanje v naravi), sme biti tudi njegovo službeno stanovanje, t. j. stanovanje, ki pripada uslužbencu v korist službe same in v katerem mora stanovati po službeni dolžnosti.

Glede vsakega stanovanja v naravi mora določiti pristojni minister, ali je to stanovanje službeno stanovanje ali pa stanovanje, v katerem ni treba, da bi moral uslužbenec stanovati v korist službe, kolikor ne bi bilo to že predpisano drugače.

Člen 3. Uslužbenec, ki imajo stanovanje v naravi, prejemajo, ne glede na to, ali je stanovanje službeno ali ne, samo razliko med stanarino, ki jim pripada po zakonu, in vrednostjo stanovanja, v katerem stanujejo. Če je vrednost stanovanja večja od stanarine, ne prejemajo stanarine, pa tudi ne plačujejo odškodnine za večjo vrednost stanovanja.

Člen 4. Če stanovanje v naravi ni službeno stanovanje, sme dovoliti pristojni minister uslužbencu iz veljavnih razlogov, da stanuje izven tega stanovanja. Če provzroča uslužbenec v stanovanju, ki ni njegovo službeno, nered in nemir, in sicer bodisi sam, bodisi kdo iz njegovega hišnega gospodarstva, mu sme prav tako minister odvzeti stanovanje. V obeh teh primerih pripada uslužbencu zakonska stanarina, če more država kako drugače ukoriščati dotično stanovanje.

Člen 5. Vrednost stanovanja se ugotavlja po legi hiše in stanovanja, po številu, velikosti, kakovosti in udobnosti prostorov (sob, jedilne šrambe itd.), po eventualnih drugih prejemkih (voda, kurjava, razsvetljava, kopalnica itd.) in po površini, kakovosti in kulturi zemljišča, ki pripada k stanovanju, in sicer po najemini, ki se plačuje ali bi se morala plačevati glede na krajevne razmere.

Člen 6. Vrednost stanovanja se ugotavlja na podstavi skupnega mnenja, ki ga odda starejšina urada, pri katerem dotični uslužbenec službuje, in finančni uradnik, ki ga odredi pristojno finančno oblastvo.

Če se omenjena organa ne zedinita, je treba postopati na podstavi mnenja, ki ga odda oblastno gradbeno oblastvo.

Odločbo o ugotovitvi vrednosti stanovanja izda pristojni minister ali njegov pooblaščen organ. Ta odločba je izvršna.

Člen 7. Vrednost stanovanja v naravi se ugotavlja vsako peto leto; vendar pa se sme v posebnih primerih, po izkazani potrebi, ugotoviti tudi izven tega roka.

Člen 8. Razmerje med državo (samoupravnim telesom) in državnim uslužbencem, ki uživa stanovanje v naravi, ni najemniško.

Člen 9. Vrednost vseh stanovanj v naravi državnih uslužbencev, ki imajo pravico do stanarine po zakonu o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, se mora ugotoviti po odredbah te uredbe najkasneje v enem mesecu od dne, ko stopi ta uredba v veljavo.

Člen 10. Ta uredba, izdana na podstavi pooblastitve v členu 251. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih z dne 31. julija 1923., ima glede na odredbo člena 94. ustave moč zakona ter stopi v veljavo z dnem, ko se razglaši v »Službenih Novinah«.

V Beogradu, dne 8. junija 1927.; št. 36.360.

Minister pravde:

Minister pravde: dr. M. Srskić s. r.

Ministrski svet je v seji z dne 6. junija 1927. usvojil gorenji predlog gospodarstva ministra pravde in odobruje, da se proglasi kot uredba ministra pravde.

Predsednik ministrskega sveta, minister za notranje posle: Velja Vukičević s. r.

(Podpisi ostalih ministrov.)

¹ »Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« z dne 17. junija 1927., št. 133/XXXIX. Uradni list št. 67. I. 1927.

—Š Kronske upokojenci, vdove in sirote. Ministrstvo financ je izdalo pod D. R. br. 88.808 od 11. julija 1927 uredbo o prevedbi kronske upokojencev-upokojenk na dinarske pokojnine. Ta uredba, ki stopi v veljavo s 1. avgustom 1927 (čl. 9.), je objavljena v celoti v »Uradnem listu« od 30. julija 1927. Glasom čl. 2. te uredbe je najprej formalno prevesti kronske upokojence na dinarske plače, enako kakor so bili prevedeni aktivni državni uslužbenci njihove kategorije po odredbah in zakonih, ki so veljali predno je stopil v veljavo uradniški zakon z dne 31. julija 1923. — Po formalni prevedbi na dinarske plače, se ima ponovno regulirati pokojnina po predpisih čl. 6. in 7. zakona od 14. marca 1922 o prevedbi na dinarske plače državnih uslužbencev izven Srbije in Črne gore (čl. 4.). Za reguliranje vdovnine in sirotnine je podlaga prevedba pokojnega soproga ali roditelja na dinarsko plačo v smislu čl. 2. te uredbe (čl. 5.). — Regulirane pokojnine bodo v vsakem slučaju višje od sedanjih, kar povdarjamo, z ozirom na razširjene govorice, da se s prevedbo znižajo pokojnine, vdovnine in sirotnine. K temu primer: učitelj N. N. je bil upokojen leta 1908. s 40 službenimi leti. Po uredbi št. 361. iz leta 1919. mu je bila zvišana pokojnina s 1. januarjem 1919 na 5100 K. Po novi uredbi se prevede na dinarsko plačo po čl. 33. zakona o narodnih šolah z dne 23. julija 1919, ki znaša letnih 5000 Din. Ker je bil upokojen s polno službeno dobo, mu pripada po tej uredbi od 1. avgusta 1927 dalje pokojnina letnih 5000 Din in v vsakem slučaju dosedanja draginjska doklada. Vdovna. Vdova po učitelju, ki je umrl leta 1909, z isto službeno dobo kot v gornjem slučaju, je doslej uživala vdovnino letnih 1400 K. Po novi uredbi ji pritiče v smislu čl. 5. (po čl. 51. hrv. zakona) 50%... soprogove pokojnine, t. j. 2500 Din in dosedanja draginjska doklada. — Ker bodo potrebni za prevedbo dokumenti, ki dokazujejo službeno dobo, svetujemo, naj si vsi prizadeti pripravijo te, da bodo zamogli takoj zadostiti nalogo ministrstva ali oblasti, ki bo izvedla prevedbo in obenem regulacijo pokojnine. Upamo, da se bo postopalo pri prevedbi in odmerjanju novih pokojnin po načinu, ki je sedaj uveden za odmero osebne in rodbinske pokojnine, t. j. na podlagi originalnih dokumentov, ki se po ugotovitvi vrnejo takoj stranki.

— Ustavitev preiskave proti Moderndorferju. Okrajno sodišče je obvestilo tov. Moderndorferja, da je uvedena preiskava proti njemu ustavljena.

— Ročni katalog za šolsko leto 1927/28. z vsemi najnovejšimi podatki je izšel v Učiteljski tiskarni in stane 16 Din. Naročite si ga takoj — ker je možno, da zaradi velikega povpraševanja po njem tudi letos poide zaloga.

— Pomožni učitelji, ki so bili radi nezadostne kvalifikacije prvotno uvrščeni v III. kategorijo, a so pozneje izpolnili predpise za stalnega učitelja II. kategorije, se prevedejo iz III. v II. kategorijo po odredbah čl. 64. in 65. uradnega zakona, a naknadno se jim mora računati vsa dotedanja državna služba in to za povšile osnovne in položajne plače.

— Na osnovni šoli v Leskovcu. srez Krško, se razpisujeta v stalno nameščenje služba šolskega upravitelja in 1 služba za učiteljico. Prošnje je vložiti pri pristojnem šolskem upravitelstvu najkasneje do 10. avgusta 1927. (Podrobneje v »Urad. listu«.)

— Poučevanje učiteljstva na obrtno-nadaljevalnih šolah. Učiteljsko društvo v Vavčah je imelo svoje zborovanje 2. junija 1927 ter je sklenilo v svoji resoluciji, da naj se ukine odlok prosvetnega ministrstva z dne 15. marca 1927, br. 16.345 ter prepusti osnovnošolskemu učiteljstvu še nadaljno poučevanje na obrtno-nadaljevalnih šolah.

— Razpis sprejema v Viš. ped. šolo v Zagrebu je objavljen v »Narodni Prosveti« št. 57. z dne 28. julija 1927 in vsebuje pojasnila o prošnji in prilogah, navaja vse grupe predmetov, ter konča s čl. 137. fin. zakona, da dobi za študij na viš. ped. šoli učiteljstvo dopust brez pravice na plačo.

— Šolska reforma in mlajši. (Dopis iz vrst najmlajšega naraščaja.) Pionirje šolske reforme vzpodbuja in kliče Br. R. v lepem članku »Eno leto delovne šole« (Učit. Tov. 28. julija 1927), kjer opisuje posrečen poizkus delovnega pouka v Studencih. Med mlade, neizkušene učitelje je ta podlistek tako navdušil, da čutim potrebo napisati nekaj besed. Komaj sem »zlezal« z učiteljskega, že sem frapiran nad vso duševno revščino, s katero so me kot »zrelega« z odliko poslali v svet. Ne nameravam delati očitkov gg. profesorjem, ki so nas sicer — in bona fide — »krmili« z vsem mogočim »znanjem«, kriv je pač sistem, ki spriči predpisanih učnih načrtov ni dovolil, da bi se seznanili s problemi šolstva, ki tančirajo dandanes ves svet. Tovariši in tovarišice, roko na srce in odkrito priznamo, da se nam je godilo tako in žal se godi še danes! Kdo nam je kedaj namignil, da bi spoznavali prilike širokih plasti našega naroda, kdo nam je tolmačil potrebe našega podeželskega, industrijskega in mestnega prebivalstva, kdo nas je kedaj uvajal v socialne probleme? Žalostno je dejstvo, da nas je učiteljske pustilo socialno neobrazovane, za izvenšolsko delo na kulturnem in gospodarskem polju — nesposobne! Ško- da je besed, ki bi primerno ožigosale ta nedostatek, letošnja velikončna anketa v Mariboru je zavzela svoje stališče, žal, po- madko ne bo najbrž nič, mi smo žrtve in za nami jih pride še več... Ravno tako je glede dela v šoli. »Pitali« so nas z verbaliz-

mom logike in psihologije, z narekovanjem (!) pedagoških činjenic, o šolski reformi v današnjem smislu nismo slišali ničesar. Dobro sem podkovan v 5 formalnih stopnjah Herbartijancev in dobro smo se naučili delati učne slike po teh šablonah, o modernih principih »delovne šole« smo ostali neinformirani. O »praktični smeri« šole nisem slišal besedice! Žalostno je dejstvo, da nam niso vcepili niti veselja do izpopolnjevanja in do nadaljnje izobrazbe, ostali smo tuji v svetu šolske reforme in ostali bomo tuji, dokler nas ne najde usmiljeni Samaritan... Srce poskakuje človeku, ko čita danes v stanovskih glasilih vse drugačne misli o samoizobrazbi, o reformah in delovnih programih, kot smo jih bili vajeni slišati prej. — Pozdravljeni boritelji novih idej, sprejmite tudi nas najmlajše, tudi mi hočemo biti pionirji na novi poti! Tovariši in tovarišice, prelomimo s preteklostjo, proč z okostenelostjo in starokopitnostjo, vsi v boj za nove ideje pod praporom naše organizacije! Od 25.—30. avgusta pohitimo v Ljubljano, da se preorientiramo v novo smer! Pedagoško centralo v Mariboru pa prosimo, da organizira v jeseni še poseben praktičen tečaj »delovne šole« v Mariboru, kjer nas naj starejši preizkušeni tovariši seznanijo z modernim »delovno šolo« in njeno literaturo. Zgoraj omenjeni članek o Vrančevem razredu v Studencih navdušuje tudi nas druge, ki nismo v mariborskem okraju in vendar bi se tudi mi radi vsestransko oborožili za preokret v novo smer!

Eden najmlajših.

—g Članom Učit. Samopomoči. V teh dneh ste prejeli položnice za 147.—149. smrtni slučaj za znesek 16 Din, zakonski pari 31 Din. Umrl so člani: 147. Josip Vesjak, Sv. Urban, 148. Magdalena Erker, Stara cerkev in 149. Hinko Paternost, Mengeš. Društvena uprava prosi, da nakažete takoj te zneske, zlasti zamudniki, ki dolgujejo blagajni lepe tisočake. Prosim!

— Zaključek rokotvornega tečaja P. R. K. Učiteljski tečaj, ki ga je organiziral Podmladek Rdečega križa, se zaključi v soboto 6. avgusta. Tečaj, ki ga obiskuje 60 tovarišev in tovarišic iz obeh slovenskih oblasti, se je začel 11. julija. Udeleženci so porazdeljeni v 3 glavne stroke: Kartonažo, plestarstvo in mizarstvo. Razven tega so prisostvovali še specielnim skupinam: intarzija, gnetenje, modeliranje, barvanje na svilo, slikanje na steklo itd. Ob zaključku, t. j. v soboto 6. t. m. popoldne od 14. ure do 17. ure priredijo tečajniki razstavo vseh predmetov, ki so jih v tečaju sami izdelali. Razstava se vrši v obrtni šoli, glavni vhod, pritličje, desno. Vabljeni vsi! Vstop prost. Da je tečaj dobro uspel, se bodo prepričali obiskovalci sami. Glavna zasluga za uspeh pa gre g. ravnatelju Novaku, ki je bil duševni vodja tečaja ter je poučeval kartonažo in vse specielne skupine. Vodja mizarškega oddelka je bil g. Mrcina, pletarskega pa g. Uršič.

Visoko starost dosežete le, če se odpoveste nepotrebnimstrupom. Opustite redno uživanje prave kave in pijte vsak dan ZIKO! Dobi se povsod v rdečih zavitkih.

— DRUŽBA SV. CIRILA IN MELODORFERJA. **TODA je edina družba, ki podpira šolstvo in obmejno učiteljstvo. Kaj ste storili za njo? Ali ste poiskovali obuditi domačo C. M. podružnico? Pomagajte ji, da Vam pomore!**

Društvena zborovanja UJU.

Poročila:

+ ZBOROVANJE UCITELJSKEGA DRUŠTVA ZA KOZJANSKI OKRAJ se je vršilo dne 6. avgusta 1927 v Kozjem.

Pred otvoritvijo občnega zbora povdarja tov. predsednik, da je doživelo naše društvo ta dan redko slavlje — odlikovanje našega veterana, bivšega društvenega predsednika in 34-letnega člana tov. Franca Setinca.

Zapisnik zadnjega zborovanja, ki se je vršilo dne 16. oktobra v Kozjem, se prečita in odobri.

Prečitajo se dopisi ter napravijo sklepi, ki se odpošljejo na merodajna mesta.

Tov. tajnica poda sledeče letno poročilo: V minulem letu je šlo naše društvo 33 rednih članov in 3 častne člane. Med letom je izstopilo odnosno se je preselilo 11 članov, vstopila pa sta 2. Društvo je imelo 3 zborovanja in 2 predavanja. Zastopano je bilo na pokrajinski skupščini v Celju.

Blagajna izkazuje 4818 Din 67 p. prijemkov, 3918 Din 20 p. izdatkov in 900 Din 47 p. prebitka. Račune sta pregledala tov. Hernauss in Podlesnikova. Za vestno vodstvo blagajne prejme tov. blagajničarka pri- srčno zahvalo.

Volitve v novi odbor so se vršile po listkih. Odbor se konstituira sledeče: Potočnik Ante predsednik, Hernauss Josip podpredsednik, Stadler Milka tajnica, Rauter Slava blagajničarka, Čok Albert, Podlesnik Franja in Slavec Ivan odborniki.

+ OKRAJNO UCITELJSKO DRUŠTVO ZA LJUBLJANSKO OKOLICO je zborovalo v sredo, dne 25. maja 1927 ob 8. uri v dvorani Kino-Dvor v Ljubljani.

Po pozdravu predsednika je pričelo predavanje »Razvoj in pomen alpinizma«. Dr. H. Tuma nam je s pomočjo skopi- tičnih slik pričaral pred naše oči divni planinski svet, s prekrasnimi planinskimi cvetkami. Žel je občudovanje vseh navzo- čih in tov. predsednik se mu je zahvalil za izreden užitek, ki ga je nudil članstvu s svojim predavanjem.

Nato je poročal član stanov. pol. odseka tov. Tavčar »Naš delovni program«. O isti temi je referiral nadalje tov. Leopoldina Kosova ter je v svojem referatu povdarjala samoizobrazbo učiteljstva potom socialnih tečajev, ki naj izobrazijo učitelja za delo med narodom. Stavila je zadevne predloge.

Uredba o učiteljskih disciplinskih sodiščih, poročal tov. V. Zehrer. Z ostrimi besedami je kritikal to uredbo in stavil zadevne predloge.

Nato je podal poročilo o občnem zboru Učiteljske tiskarne tov. Urbančič. Poročilo ni bilo razveseljivo. V debati so vsi priporočali, da pristopajmo kot združniki.

Čitanje dopisov. Tov. predsednik je prečital dopis od pravnega odbora v Mariboru. Omenjal je, da je naše društvo že o tem zavzelo stališče s predlogom stav- ljenim na zborovanju 20. novembra 1926 in ostajamo neomajno pri tem sklepu.

+ Logaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. junija 1927 v Dol. Logatcu. Navzočih je bilo 50 članov in članic.

Tovariš predsednik otvori zborovanje, se zahvali za obilno udeležbo in pozdravlja posebno privrž navzoče člane. Predno prejde na dnevni red, poda nekatera pojasnila z ozirom na društveno okrožnico in vzroke za neznanost vsižanje članskih prispevkov.

Tajniško poročilo je obsegalo delo- vanje društvenega odbora od zadnjega zboro- vanja. Tov. blagajničarka je ugotovila dru- štvne prejemke in izdatke.

Poročilo o delovanju krožkov je podal na kratko tovariš Dolgan. Omenil je, da se je vršilo že več krožkovih sestankov, na katerih so se obravnavala gospodarska, so- cialna in pedagoška vprašanja. Zaključil je z željo, da naj se učiteljstvo z vso vneto udeležuje krožkovih sestankov.

Član ožjega sosvetja tov. Ribičič je po- ročal o delovanju poverjenstva.

Tov. Dolgan je predaval o kulturnem poslanstvu učiteljstva.

Sprejeti so bili zadevni predlogi, ki so bili poslani na merodajna mesta.

+ UCITELJSKO DRUŠTVO UJU ZA ŠMARSKO-ROGAŠKI OKRAJ je zborovalo dne 13. junija 1927 v Rogatcu. Udeležba je bila prav dobra.

Ob otvoritvi zborovanja je pozdravil tov. predsednik posebej tov. Gaberšček iz Šmarja in Kincelja iz Slivnice ter nadzor- nika Fr. Skulja iz Ljubljane.

Prečitan je bil zadnji zapisnik ter odo- bren.

Dopisi. 1. Vabilo Pedagog. didakt. krož- ka v Mariboru na pristop. Članstvo sklene korporativen pristop. 2. Vabilo Pedagog. didakt. krožka v Mariboru na počitniški izobraževalni tečaj. Priglasilo se za udelež- bo 3 člani. 3. Okrožnica Učit. tiskarne se vzame na znanje. 4. Okrožnica pov. UJU glede volitev delegatov za pokrajinsko in glavno skupščino. Pokrajinske skupščine se udeležijo kot delegat tov. Kincelj, kot nje- gova namestnica tov. Zidar Venera. 5. Iz- vrši se nasvet poverjenstva UJU glede protestov zoper nekatere določbe novega fin. zakona za leto 1927/28. ter razpis min. prosvete od 26. marca 1927.

Predlogi za pokrajinsko skupščino. Spre- jeti so bili predlogi za pokrajinsko skup- ščino, ki so se dostavili poverjenstvu.

Predlogi »Spravnega odbora« (tovariš Knaflič in somišljeniki) se enoglasno od- klonijo ter se izreče poverjenstvu UJU ter uredništvu Učit. Tovariša» popolno zaupanje za dosedanje delo.

Predavanja. O temi »Narodno-obramb- no delo C. M. družbe in naše šolstvo«, je poročal družbin tajnik nadzornik Fr. Skulj. Članstvo je z veliko pozornostjo sledilo predavanju ter enoglasno obljubilo agita- cijo za družbo in plačevanje letne člana- rine 5 Din. Predavanje tov. Al. Puclja o »Sadjarstvu« se zaradi prekratkega časa odloži na prihodnje zborovanje, ki se bo vršilo dne 17. septembra t. l. v Rogatcu.

+ MOKRONOŠKI KROŽEK UCITELJSKEGA DRUŠTVA ZA KRŠKO je zboroval dne 25. maja t. l. na osnovni šoli v Mokronogu. Zborova- nje, ki ga je v polnem številu posetilo članstvo, tov. predsednik Janko Vanič in upokojeni ravnatelj A. Lunaček, je otvoril tov. podpredsednik P. Herbst, izražajoč dobrodošlico obema gostoma, po- sebno pa še vsem na novo vstopivšim tovarišicam in tovarišem, ki so z veseljem segli v bratsko jim ponudeno roko. Po izrečni čestitki vsem, ki so položili usposobljenostni izpit — tovarišici Rojc-Bercetovi pa k sprejemu v zakonski stan — in spominjajoč se tragične smrti tov. Joška Špen- ka, se preide na dnevni red.

Skrbno sestavljenemu referatu tov. A. Zu- pančiča »O tuberkulozi«, ki nam je pustil jasen pojem o tej najnevarnejši in zavratni bolezni in za katerega je tov. predavatelj upravičeno žel priznanje, je sledilo poročilo tov. prednika J. Vaniča o seji širjega sosvetja, ki se je vršila dne 2. februarja t. l. Iz poročila si je lahko vsak ustva- ril pravo sliko gospodarskega stanja in poslova- nja nekaterih funkcionarjev bivšega poverjen- stva, ki je rodilo v naših srcih enodušno obsod- bo. Po tolmačenju nekaterih važnih došlih spisov se enoglasno sprejmejo resolucije, ki se dostavijo poverjenstvu.

H koncu zborovanja izreka tov. prednik Vanič upokojenemu ravnatelju tov. A. Lunačku iskreno zahvalo za uspešno in poštovno delo- vanje v prid organizacije vsega učiteljstva in našega kmetskega naroda ter mu izroči diplo- mo častnega članstva tukajšnjega učiteljskega društva. Po zahvali ravnatelja, iz katere je sijala le ne- skončna skromnost v delu osivelega tovariša in rešitvi še nekaterih organizatoričnih vprašanj, se zaključi dobro uspešno zborovanje. — P.

+ Učiteljsko društvo za okraj Slovenj- gradec je imelo zborovanje dne 11. VI. 1927. v Mežici. Navzočih od 34 članov 20.

Radi pičlega časa se preloži čitanje zadnjega zapisnika na prihodnje zboro- vanje.

Prečitajo se došli dopisi. Važnejši to- zadeven sklep omenjen: »Počitniškega iz- obraževalnega tečaja za učiteljstvo« se ude- leži tov. Josip Križman.

Nato se sestavijo sklepi, oziroma reso- lucije za pokrajinsko skupščino.

Po omenjenem zborovanju se je vršilo skupno zborovanje učiteljstva za okraje Marenberg, Mežiško dolino in Slovenjgra- dec, ki pa je objavljeno na drugem mestu. Radi tega se je moral dnevni red po prej imenovanem zborovanja nekoliko skrajšati.

+ SLOVENJEBISTRISKO UCITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 11. ju- nija v Rogaški Slatini. Napravili smo izlet, katerega se pa žal mnogo tovarišev(ice) ni udeležilo. Pretresavali smo razne dopise ter z ogorčenjem protestirali proti zvišanju službene dobe od 32 na 35 let.

Pretresla se je nova uredba glede kraj- nih šolskih odborov in so se povdarjale dobre oziroma slabe strani iste.

Nato nam je predaval tov. Verk, šol. upravitelj pri Sv. Križu tik Slatine o na- stanku in napredovanju Rog. Slatine. Vo- dil nas je v duhu od Ilirov do Kelto, mi- mo Rimljanov in Starih Slovanov do one dobe, ko se je lečil s to zavrnilo vodo Ni- kolaj Zrinski ter je postala znana tudi širši javnosti. Pripovedoval nam je tudi zanimivost našega slovenskega Kleka — o Donacki gori ter o predvojnem delovanju Nemcev v Rog. Slatini. Z vso silo so se vrgli baš na ta kraj, tako da je šel leta 1910. le dva Slovenca. Za jako zanimivo predavanje se mu je tov. predsednik za- hvalil. Po zborovanju pa smo šli v kino, kjer je tov. Sijanec iz Maribora predaval o delu »Jadranske Straže« ter nam v petel- nem filmu pokazal krasote naše Dalmacije — našega Jadrana. — P.

+ UCITELJSKO DRUŠTVO ZA SVE- TOLENARSKI OKRAJ je zborovalo v so- boto, dne 21. maja 1927 pri Sv. Ani v Slo- venskih goricah. Od 48 vpisanih članov 30 navzočih.

Po prečitaniu in odobritvi zapisnika govori predsednik o Ciril-Metodovih po- družnicah, katere so v naših krajih skoraj izumrle. Treba bo iste zopet oživiti, zato apelira na učiteljstvo, da jih poživijo tam, kjer so že ustanovljene, v krajih, kjer jih pa ni, se pa naj ustanove.

Ker nam je finančni zakon zopet po- slabšal gmotni položaj učiteljstva, se eno- glasno protestira: 1. proti uvedbi 35 služb. let; 2. proti 15% odtelgajem pri 32 služb. letih; 3. zahteva se izenačenje službenih prejemkov poročenih učiteljic z neporoče- nimi. — Enako delo, enako plačilo. 4. Za- hteva se, da se ženska deca ne izključuje iz penzijskega fonda.

Dalje se prečita dopis glede revizije, katerega že večina pozna po poročilu de- legata Goleža.

Tov. Joško Lorenčič nam je pokazal pri praktičnem telovadnem nastopu na prostem telovadišču in v šolski sobi z otro- ci, kako se telovadi na prostem brez telo- vadnice. Videl je vsakdo vpliv te telovadbe na posamezne mišice otroškega telesa, po- sebno pa hrbtenice. Mnogi še slične telo- vadbe niso videli, dasiravno je tako pre- проста, a zato tembolj važna. — Predava- telj je žel priznanje za burnim odobrava- njem.

+ PTUJSKO UCITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 14. maja v Ptuj. Navzočih je bilo 69 članov.

Po otvoritvi zborovanja se spominja tov. predsednik umrlega tov. Lovreca, ki je bil 30 let član društva. Navzoči počaste spomin rajnega s tem, da vstanejo.

Resolucija. Vsled odloka ministrstva pro- svete se je premestil sedež sreskega šolskega re- ferenta iz Ptuja v Ljutomer. Učiteljstvo je spre- jelo resolucijo, s katero protestira proti tej od- ločitvi ministrstva, ki kaže nepoznanje razmer.

Poročilo o seji ožjega sosvetja. Tov. Musek je podal izčrpno poročilo o seji ožjega sosvetja. Mestoma je izzvalo debato. Med drugim se je tudi povdarjalo, da se ne nasprotuje vrnitvi iz- stopivših članov, izrekla se je želja, da se tova- riši in tovarišice vrnejo v društvo, in sicer kot lojalna opozicija.

Poročilo se je vzelo na znanje. Predavanje. Tov. mešč. učitelj Janko Pertot je nato predaval o temi: »Risanje v osnovni šoli«. Bil je to prijateljski pogovor med predavateljem in navzočimi. Kljub temu, da se je ta tema že obravnavala pri zborovanjih, je vendar dobilo učiteljstvo od predavatelja marsikaj migljaj, ki ga bo pri pouku s pridom uporabilo. Videli smo mnogo lepih risb ter prelistali lepo število meto- dičnih knjig, ki jih je tov. predavatelj prinesel seboj.

+ Zborovanje radovljiškega učiteljske- ga društva UJU skupno s krajskim je se vršilo dne 9. maja 1927 na Jesenicah v telo- vadnici osnovne šole. Navzočih je bilo 55 članov iz krajskega društva in 60 članov radovljiškega društva.

Po predhodnem pojasnilu tovariša Le- ona Pibrovca o delovnem pouku je prešel predavatelj na dejanski pouk z učenci svojega razreda. Obravnaval je v glavnih obrisih s predmeti: Učni jezik (Gregorči- čeva slavnost), v zvezi s petjem in predava- njem njegovih pesmi ter njegovega življe- njepisa, računstvo, zemljepis in prirodopis.

Nato nam je podal tovariš Lapajne svo- je poročilo in pojasnilo o volitvah v discipl- insko sodišče in o izpremembi § 2. pravil UJU ter o zadevi občnega zbora Učiteljske tiskarne. Slednjic je še pozval učiteljstvo naj se udeleži o priliki zborovanja učiteljic v Ljubljani še koncerta v prid Učiteljskega konvikta.

Na predlog tovariša Slaparja se pošlje izjava poverjenstvu UJU Ljubljana, v ka- teri se izraža sedanjemu odboru poverjeni- stva UJU zahvala za delo, ki ga je izvršil in ga še vrši v korist učiteljstva.

Šolske zvezke po konkurenčnih cenah, iz najboljšega papirja s pivnikom izdeluje Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6. Učiteljstvo opozarjamo, da naj uvede te zvezke v šole in naj zahteva v trgovinah zvezke Učiteljske tiskarne.

Zvezki se prodajajo v korist „UČITELJSKEGA KONVIKTA“ v Ljubljani in „UČITELJSKEGA DOMA“ v Mariboru.

Književnost in umetnost.

—k »Hipnotizem, sugestije, conétizem« je naslov novi knjigi, ki jo je pravkar izdal g. Ad. Vizjak, znan že po številnih spisih o tem predmetu.

Vsebina knjige je zelo zanimiva ter poda čitatelju jasno sliko o bistvu tajinstvenih sil hipnoze in sugestij, telepatije, vidoovitosti itd., s posebnim ozirom na ogromen vpliv sugestij na duševno in telesno plat človeka. Ker tiči baš v sugestijah tako mogočna in ravnajoča sila za vsa naša dejanja ter igrajo iste zlasti pri vzgoji odločujočo vlogo, bo zanimala pričujoča knjiga vsakogar, posebno pa vse one, ki imajo opravka z vzgojo otrok, tako starše kakor tudi učitelje.

Lepo opremljena knjiga se naroča pri »Veda in znanost«, Celje, Razlagova ul. 8 ter stane 28 Din. Učiteljstvu 20% popusta.

Tovarišica,

ki bi hotela zamenjati službeno mesto za mesto v Komendi pri Kamniku, se naproša da sporoči svoj naslov na upravo lista pod »Zamenjava služ. mesta«.

Vsaka šola in slovenska hiša mora imeti knjigo pesmi:

★
E. GANGL:
★ **HRAM SLAVE** ★
Broš. 30 Din, eleg. vez. 40 Din,
s poštnino 2 Din več.

★
**KNJIGARNA
UČITELJSKE TISKARNE**
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Podpirajte obrambni sklad!

Izšel je!

Gröbming - Lesica - Mole:

Izšel je!

Srbskohrvatsko-slovenski slovar

Besedni zaklad tega slovarja vsebuje na 432 straneh vse izraze iz vseh knjig, ki so v rabi na naših šolah, poleg tega pa vse izraze iz vsakdanjega življenja za dom in urade, v kolikor so različni od slovenskih.

Slovar je opremljen z akcenti, kar je neprecenljive vrednosti za šolo, ker brez akcentov ni mogoče srbohrvaščine pravilno izgovarjati. V slovarju je upoštevana ijekavščina in ekavščina, tako da ne pride človek v zadrego ne pri čitanju hrvaških, ne srbskih knjig.

Ker je naklada slovarja zelo mala in ker bo zato v nekoliko tednih knjiga razprodana, je v Vašem interesu, da slovar čimprej naročite.

Naročila sprejema

Učiteljska knjigarna v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6

Cena 50 Din. Pri skupnem naročilu (najmanj 10 izvodov) cena à 45 Din.

Relikan

ZALOGA BARV, TUŠEV IN RADIRK
POVSOD NA ZALOGI • TISKOVINE NA ZAHTEVO
GÜNTHER WAGNER, WIEN X. 1.

Ročni katalog

za šolsko leto 1927/28

Je že izšel in stane komad 16 Din

Poleg koledarja in kataloga za razredne in predmetne učitelje vsebuje Ročni katalog ta-le poglavja:

Brezplačno zdravljenje — davki — draginske doklade za aktivne učitelje, za upokojence, vdove in sirote — državljanstvo — državni prazniki — kolovna lestvica — nastop službe — naše zastave — oblasti — plače (tabele) — pokojnina (odmera in tabele) — poštne pristojbine — pouka prosti dnevi — povišice — pravna pot za obrambo pravic — prejemki učiteljstva — rodbinska pokojnina, odmera — rodovnik naše vladarske hiše — selitveni stroški — službena doba in napredovanje — srezi v Sloveniji — stalnost v službi in stalnost na mestu — takse — upokojeitev — užitki po umrlih — važne razsodbe in odločbe — vojaška služba in učiteljstvo — vstop v državno (učiteljsko) službo in vozne olajšave.

Za gg. meščanskošolske učitelje, strok. učitelje, katehete in učiteljice ženskih ročnih del je prirejen katalog samo za posamezne predmete, kar naj se blagovoli povdarjati pri naročilu.

Ker je naklada z ozirom na število učiteljstva v Sloveniji — pa tudi Srbi in Hrvati naročajo Ročni katalog — majhna, požurite se z naročili.

Naročila sprejema Učiteljska tiskarna, Ljubljana, Frančiškanska 6.

**Naročajte vsa tiskarska dela
za društva, šole, urade i. t. d.
v Učiteljski tiskarni v Ljubljani**

